

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Ölkədə artan qurbağa əti satışı - xəbərdarlıq
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 27 may 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 91 (8701) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Paşinyandan yeni konstitusiya və sülh açıqlaması

Ermenistan rəhbəri yenə ikibaşlı danışdı - Bakıdan cavab

yazısı səh.5-də

Separatçıların odla oyunu: Bakının səbri bitir - son damla!

yazısı səh.8-də

Türkiyə və Rusiya Qafqazda toqquşa bilər iddiası

yazısı səh.10-də

Zəngəzur məsələsi bitdi? - Moskva və Tehrandan mesajlar

yazısı səh.9-də

Paşinyanla Makron Azərbaycana gələ bilər - gözlənti

yazısı səh.7-də

DTX separatçı Zahirəddin İbrahimovu Bakıya gətirdi

yazısı səh.2-də

Bakının yer aldığı yeni güc mərkəzi - təhlil

yazısı səh.6-də

Bitməyən qeysəriyyə "qətləmi": daha üç körpə yetim qaldı

yazısı səh.13-də

Təhsil sektorunda "böyük savaş" - detallar

yazısı səh.12-də

Boşanmalara əsas səbəb "qız evi"dir? - sosioloq rəyi

yazısı səh.15-də

Azərbaycan Kadırovun istefası tələbini qoyub?

yazısı səh.4-də

PREZİDENT BAYRAM ƏFVİ İMZALADI - SİYAHİ

Dövlət başçısının Müstəqillik Günü ərəfəsində verdiyi sərəncamla xeyli sayda məhkum azadlığa qovuşdu, aralarında əcnəbilər də var...

yazısı səh.3-də

Paytaxtda od qiymətinə "son mənzil" - ölmək "bahaləşir"

Bakıda qəbir yerlərinin qiyməti getdikcə qalxır; deputat və ilahiyyatçı torpaq satışına görə tədbirlər görməyə çağırıldı

yazısı səh.13-də

Rövşən Məhərrəmov

Polkovnikdən Qafqazda savaş anonsu

yazısı səh.6-də

Osman Gündüzdən banklara: "Soyğunçuluğu durdurun!"

yazısı səh.15-də

Emin Əmirullayev

Rektorların nazirə susqunluğunun ilginç səbəbi

yazısı səh.12-də

Dövlət başçısı İsmayılıda açılışlar etdi

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mayın 26-da Ümummilli lider Heydər Əliyevin İsmayılı şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edib. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumatı Prezidentin Mətbuat Xidməti yayıb.

Prezident Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə İsmayılı şəhərində inşa olunan internat tipli "Talistan" liseyinin binasının açılışında iştirak edib.

Dövlət başçısı həmçinin Bakı-Şamaxı-Muğanlı-İsmayılı-Qəbələ avtomobil yolunun Muğanlı-İsmayılı-Qəbələ hissəsində görülən işlərlə tanış olub.

Prezident "Azerbaijan Coca-Cola Bottlers" MMC-nin İsmayılıda yeni istehsal müəssisəsinin açılışında iştirak edib.

Yekaterinburqda yoxa çıxan Zahirəddin İbrahimov Bakıda

Son günlərdə Ermənistan səqmentinə aid media qurumları Rusiya vətəndaşı Zahirəddin İbrahimovun DTX-nın əməliyyat tədbirləri ilə ələ keçirilərək Bakıya aparıldığını yayımlayıb.

APA xəbər verir ki, Azərbaycandakı etnik azlıqların hüquqlarının müdafiəsi komitəsinin sədri kimi təqdim edilən Zahirəddin İbrahimov Yekaterinburq şəhərində yaşayıb, illər ərzində Ermənistanın paytaxtında təşkil edilən saxta tədbirlərdə Azərbaycan əleyhinə çıxışlar edib.

O, 2005-2020-ci illərdə Ermənistanda keçirilmiş qondarma konfranslarda Azərbaycan Respublikasının əleyhinə saxta ittihamlar səsləndirib, qərəzli bəyanatlar verib, Azərbaycanda separatizmi alovlandırmaq məqsədilə Ermənistanın müvafiq strukturlarının tapşırıqlarını yerinə yetirib.

Bir müddət əvvəl məsələ ilə bağlı mətbuata açıqlama vermiş vəkil Səyyarə Əliyeva müvəkkili olduğu Z.İbrahimovun həqiqətən DTX-nın istintaq təcridxanasına yerləşdirildiyini təsdiq edib. Bildirib ki, Z.İbrahimov dindirilərək Ermənistanla əlaqələrini və digər məsələləri etiraf edib.

Rusiya vətəndaşı olan Zahirəddin İbrahimovun ələ keçirilərək Azərbaycana gətirildiyi xüsusi əməliyyat tədbirlərinin detalları hələlik ictimaiyyətə açıqlanmayıb.

Bu gün 32 dərəcə isti olacaq

Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən məlumata görə, axşam bəzi şəhərlərdə qısamüddətli az yağış yağacağı ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi gündüz şimal-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 16-19° isti, gündüz 25-30° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 763 mm civə sütunundan 760 mm civə sütununa enəcək. Nisbi rütubət 55-65 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin axşama doğru bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarda aralıq yağış yağacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Ayrı-ayrı yerlərdə qısamüddətli leysan xarakterli olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə aralıq duman olacaq. Mülayim şərq küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 15-20° isti, gündüz 27-32° isti, dağlarda gecə 5-10° isti, gündüz 15-20° isti olacaq.

Bakıda 77 yaşlı kişi yıxılaraq öldü

Bakının Nərimanov rayonunda bir nəfər bədbəxt hadisə nəticəsində ölüb. "Teleqraf"-ın əldə etdiyi xəbərdən görə, 1948-ci il təvəllüdlü Bəhram Nədirşah oğlu Ağabalayev yaşadığı M.Sənani küçəsi ev 85 mənzil 33-də yıxılıb. Xəstəxanaya yerləşdirilmiş B.Ağabalayev orada dünyasını dəyişib. Nərimanov Rayon Prokurorluğu araşdırma aparır.

Bu şəxslər daha tez pensiyaya çıxıb bilər

"Son dövrlər bizə ən çox ünvanlanan sorğulardan biri də güzəştli şərtlərlə pensiya hüququnun kimlərə şamil olunması ilə bağlıdır. Belə ki, daha tez pensiyaya çıxmaq hüququ yalnız çoxuşaqlı ailələr deyil, bir sıra digər vətəndaşlarımıza da şamil olunur".

Musavat.com xəbər verir ki, bunu iqtisadçı deputat Vüqar Bayramov deyib. O bildirib ki, güzəştli şərtlərlə pensiya hüququ "Əmək pensiyaları haqqında" Qanunla təsbit olunub.

"Belə ki, qanunun 8-ci maddəsi "uşaqlara görə güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası hüququ olan şəxslər", 9-cü maddəsi isə "güzəştli şərtlərlə əmək pensiyası hüququ olan digər şəxslər" müəyyən edir. Sözügedən qanuna əsasən, valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş səkkiz yaşınadək övladlığa və ya qəyyumluğa götürülmüş uşaqlar da daxil olmaqla, beş və daha çox uşağı olan və

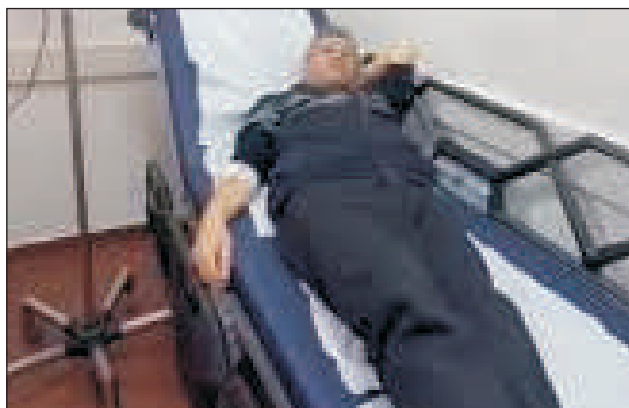
ya əlilliyi olan uşağı olan qadınların və kişilərin, uşaqların səkkiz yaşınadək sağ olması şərtlə yaş həddi 5 il azaldılmaqla yaşa görə əmək pensiyası hüququ var. Bu o deməkdir ki, çoxuşaqlı ailələrdə analar 59, əgər bu hüquqdan atalar istifadə edərsə, o zaman onlar 60 yaşında pensiyaya çıxırlar.

Qanunun 9-cu maddəsinə güzəştli şərtlərlə pensiya hüququ qazanan vətəndaşlarımızın isə siyahısı kifayət qədər genişdir. Belə ki, axırıncı iş yerindən asılı olmayaraq, güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası almaq hüququ verən incəsənətin xüsusi sahələrinin, yeraltı, əmək şəraiti xüsusilə zərərli və ağır olan işlərin Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi siyahısında nəzərdə tutulan işlərdə azı 12 il 6 ay çalışmış kişilərin və azı 10 il çalışmış qadınların yaş həddi 5 il azaldılmaqla yaşa görə əmək pensiyası hüququ vardır. Bununla yanaşı, hipovizqanizm xəstəliyinə tutulan şəxslə-

rin (liliputların) və fizioloji müənasibliyi pozulmuş cırtdanboy şəxslərin azı 5 il sığorta stajı olduqda pensiya yaş həddi 20 il azaldılır. Mülki aviasiya uçuş və uçuş-sınaq heyətində işlə əlaqədar vəzifələrdə çalışanların həmin işlər üzrə azı 25 il, səhətinə görə uçuş işindən azad olunmuş şəxslərin isə həmin işlər üzrə azı 20 il sığorta stajı olduqda 15 il tez əmək pensiyası ala bilərlər. Eyni zamanda bir sıra dövlət sektorlarında, o cümlədən prokurorluq, hərbi xidmət, ədliyyə orqanları və s. çalışanların da qulluq müddətindən asılı olaraq daha tez pensiyaya çıxmaq hüquqları var.

Bütün bunlarla yanaşı, daha çox vətəndaşlarımızı tez pensiyaya çıxmaq hüququnun verilməsi ilə bağlı təkliflərimizi də təqdim edirik. Pensiya islahatlarının müəyyənləşdirilməsində kəmiyyət göstəriciləri ilə yanaşı, keyfiyyət göstəricilərindən istifadəni daha da aktuallaşdırırıq".

Əvəz Zeynallının vəziyyəti ağırlaşır

Xərçəng xəstəliyi səbəbindən azadlığa buraxılan "Xural" Media Qrupunun rəhbəri Əvəz Zeynallının səhhətindəki problemlər hər keçən gün artmaqdadır. Hazırda Türkiyədə müalicə alan tanınmış jurnalistə qan köçürüldü.

Musavat.com-a açıqlama verən Əvəz Zeynallı son durumu ilə bağlı Azərbaycan ictimaiyyətinə məlumatlandıraraq: "Hələ bir şey dəyişməyib. Çox şiddətli ağrıları var. Ciddi şə-

kildə müalicə kursuna hazırlanırlar. Bu elə bir xəstəlikdir ki, gerek orqanizmdə bütün göstəricilər hazır olsun ki, kimyoterapiya, "akıllı ilac" qəbul etsin. Bir komponent ona hazır olmayanda o məsələ qalır. Məndə qan problemi var. Qan aşağı idi. 2 gün əvvəl qan vuruldu. Bu gün səhər gedib o qanın analizini verdik ki, nəticələr məlum olsun. Əgər qan normal səviyyəyə gəlsə, dərhal müalicələr başlayacaq, əks halda, normal səviyyəyə gəlməyə, o zaman

yenə də qan vurulmalıdır ki, qan o səviyyəyə gələ bilsin.

Belə bir vəziyyətdəyik. Şiddətli ağrıların durmadan artmaqdadır. Bəzən nəfəs ala bilməyəcək dərəcəyə gəlirəm. Allah böyükdür. Yavaş-yavaş gözləyirik ki, görək nəticə nə olacaq".

Ə.Zeynallı onunla bağlı təşkil olunan kampaniyalara, rəsmi qurumlara edilən müraciətlərə də toxundu: "Bəli, müraciətlər olunub. Biz də müraciət etdik. Amma hələ ki rəsmi dairələrdən bir məlumatımız yoxdur. İctimai kampaniya gədir. Sizin də yəqin ki, məlumatınız var. Müxtəlif efirlər, müstəqil internet televiziyaçıları bu kampaniyanı aparırlar. İnşallah, hər şey yaxşı olar. Bu millətdən böyük heç kim yoxdur. Bu millətdən başqa da güvənəcəyim heç yer yoxdur. Yəqin ki, millətimin duaları və dəstəyi ilə bu çətinlikləri də keçəcəyik. Hər kəsə təşəkkür edirəm, dostlarıma salamlarımı çatdırın".

□ Musavat.com

Daha bir piyada öldürüldü

Bakıda avtomobil piyadanı vuraraq öldürüb. Modern.az xəbər verir ki, Nərimanov rayonu, Həsən Əliyev küçəsi 81 saylı ünvanın qarşısında 1982-ci il təvəllüdlü Burlakov Andrey Aleksandroviç idarə etdiyi "VAZ 2107" markalı avtomobillə yolu keçən piyada 1967-ci il təvəllüdlü Mirzəliyev Asif Alməmməd oğlunu vurub. Piyada aldığı xəsarətlərdən hadisə yerində ölüb. Faktla bağlı cinayət işi başlanıb.

Ağdərədə insan qalıqları aşkarlandı

Ağdərə rayonunda skelet qalıqları aşkarlanıb. Axar.az xəbər verir ki, qalıqlar rayonun Sırxavənd kəndi ərazisində tapılıb. Hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları əraziyə cəlb olunub və skelet qalıqları götürülüb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Anar Məmmədli hakim qarşısına çıxarıldı

Səkilərin Monitorinqi və Demokratiyanın Tədrisi Mərkəzinin rəhbəri Anar Məmmədli və ictimai fəal Anar Abdullayevin cinayət işi üzrə məhkəmə hazırlıq iclası keçirilib.

Modern.az-ın məlumatına görə, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Aygün Qurbanovanın sədrliyi ilə keçirilən hazırlıq iclasında təqsirləndirilənlərin anket məlumatları dəqiqləşdirilib.

Müdafiə tərəfi Anar Məmmədlinin proses zamanı vəkiliyin yanında əyləşməsi ilə bağlı vəsatətlə çıxış edib. Məhkəmə vəsatəti təmin edib. Cinayət işinin məhkəmə hazırlıq iclası iyunun 2-dək təxirə salınıb.

Qeyd edək ki, Anar Məmmədli 2024-cü ilin aprelində saxlanılıb və məhkəmənin qərarı ilə barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Anar Abdullayev də həmin tarixdə saxlanılaraq eyni maddə ilə ilə təqsirli bilinib və barəsində məhkəməyədək polis nəzarətinə vermə qətimkan tədbiri seçilib. Onlara qarşı Cinayət Məcəlləsinin 192.3.2, 193-1.3.1, 193-1.3.2, 206.4, 213.2.1, 320.1 və 320.2-ci maddələri ilə ittiham irəli sürülüb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev məhkum edilmiş bir sıra şəxslərin əfv olunması haqqında Sərəncam imzalayıb. Musavat.com xəbər verir ki, Əfv Sərəncamı 200-dən çox şəxsə şamil olunub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin "Müstəqillik günü" ilə bağlı imzaladığı əfv sərəncamına əsasən azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmiş 175 şəxs cəzalarının çəkilməmiş hissəsindən azad edilib.

Azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmiş 25 şəxsin isə cəzasının çəkilməmiş hissəsi yarıyadək azaldılıb. Azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olunmuş və cəzası şərti tətbiq edilmiş 1 şəxs cəzadan azad olunub. Azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmiş və cəzalarının çəkilməsi təxirə salınmış 2 şəxs azad edilib.

Azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasına məhkum edilmiş aşağıdakı 10 şəxs cəzanın çəkilməmiş hissəsindən azad edilib. Azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasına məhkum edilmiş 2 nəfərin cəzasının çəkilməmiş hissəsi yarıya qədər endirilib. İslah işləri cəzasına məhkum edilmiş 4 şəxs şəxs cəzanın çəkilməmiş hissəsindən azad olunub. Cərimə cəzasına məhkum edilmiş 1 şəxs də

Prezidentdən bayram əfvi - siyahı

Ölkə başçısının Müstəqillik Günü ərəfəsində imzaladığı sərəncamla 200-dən çox məhkum azadlığına qovuşdu - reaksiyalar

cəzadan azad olunub.

Əfv edilənlər arasında 16 əcnəbi var. Onlardan 5 nəfəri İran, 4 nəfəri Rusiya, 2 nəfəri Pakistan, 2 nəfəri Gürcüstan, 1 nəfəri Türkiyə, 1 nəfəri Fransa, 1 nəfəri isə Əfqanıstan vətəndaşıdır. Əfv edilənlər arasında Bakıda metro divarlarını yazan Fransa vətəndaşı Clerc Theo Hugo da var. Clerc Theo Hugo 2024-cü ildə Nərimanov Rayon Məhkəməsinin hökmü ilə 3 il azadlıqdan məhrum edilib.

"Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı "Məhkum edilmiş bir sıra şəxslərin əfv olunması haqqında" Sərəncam nəticəsində 175 şəxsin qalan cəzası tamamilə bağışlanır. 25 şəxsin azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı cəzasının qalan hissəsi yarıyadək azaldılıb, azadlığı məhdudlaşdırılan 10 şəxsin cəzası tamamilə əfv edilir". Bunu APA-ya açıqlamasında Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Əfv Məsələləri Komissiyasının üzvü Zahid Oruc bildirib.

Zahid Oruc qeyd edib ki, indiyədək 70-dək əfv sərəncamı imzalanıb, son əfv sərəncamı da müstəsna əhəmiyyət kəsb edir: "İndiyədək əfv sərəncamları ilə azadlığa çıxmış 9 min nəfərə yaxın şəxsin heç biri növbəti dəfə cinayət törətməyib.

Prezidentin addımı insanlar tərəfindən düzgün qiymətləndirilib. Onlar bunu özlərinə, ailələrinə olan münasibət kimi hesab edib. Bunun üçün də təkrar cinayətə yol verməyiblər. Eyni zamanda ötən dövrdə qəbul edilən amnistiya aktları da nəzərə alınsa, birmənalı deyə bilərik ki, Azərbaycan humanist dövlətdir".

Onun sözlərinə görə, komissiya son 3 ay yarım ərzində 7 iclas keçirib, saatlarla müzakirə aparılıb: "Bu sərəncamın qərəzli, müəyyən siyasi mövqedən qiymətləndirilməsi yolverilməzdir, buna qarşı kampaniyalar təşkil edilməsinin heç bir əsası yoxdur. Məhkumlar bir-birindən hüquqlarına görə fərqlənmirlər. Qələbəmizin 5 illiyi dövründə milli həmrəyliyi gücləndirən addım kimi bu insanların hər biri Prezidentə dua edir, Azərbaycan dövlətinin bu xeyirxah addımını yüksək qiymətləndirirlər. Bu sərəncamların icrası zamanı penitensiar müəssisələrdə də bunun şahidi oluruq. Hər bir insanın heyatında səhvlər olur, qanunsuz əməllər törədə bilər. Ən başlıcası orada islah olunmaqla çıxmaq, cəmiyyətə tam hüquqlu vətəndaş kimi dönməkdir. Biz bu addımın da mühüm əhəmiyyətini belə qiymətləndiririk".

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənzadənin "Yeni Musavat"a bildirdiyinə görə, cənab Prezidentin əfv sərəncamı təbii ki, humanist aktdır: "Prezident İlham Əliyev konstitusiyaya ilə ona verilmiş bu hüquqdan hər il demək olar ki, istifadə etməklə insanlara sevinc bəxş edir. Bu əfv fərmanı 220 şəxsə şamil olunub. Onlardan 175 nəfəri tamamilə azadlığa buraxılıb, 25 nəfəri isə cəzalarının çəkilməmiş hissəsi tam yarıya qədər azaldılıb, digərləri də müxtəlif cəzalar almış şəxslərdir. Əfv olunan 220 nəfər olsa da, bu daha çox insanın sevinci deməkdir. Çünki burada 220 əfv olunan şəxsin yaxınları, qohumları, ailə üzvləri də var. Deyə bilərik ki, minlərlə insan bu sərəncamla böyük sevinc yaşayıb. Bu humanist akt hər zaman alqışa layiqdir. Cənab Prezident bu cür aktlar, sərəncamlarla insanları sevindirməkdə davam edir".

Ç.Qənzadə həmçinin qeyd edib ki, cəzaçəkmə müəssisələrində müəyyən sıxlıqlar müşahidə olunur: "O baxımdan, ölkədə böyük amnistiya verilməsinə ehtiyac var. Qarşidan noyabr ayı, Qələbəmizin 5 ili gəlir. Biz hüquq müdafiəçiləri olaraq çox arzulayırıq ki, məhz amnistiya aktı layihəsinin parlamentə təqdim edilməsinin

şahidi olaq. Bu cür aktların təsiri nə on minlərlə insan düşə bilər. Ona görə də arzu edirik ki, ölkədə amnistiya aktının verilməsi reallaşsın. Ümid edirik ki, Qələbəmizin 5 ilində bunun şahidi olaçağıq".

"Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 107 illiyi ərəfəsində Prezident İlham Əliyev tərəfindən "Məhkum edilmiş bir sıra şəxslərin əfv olunması haqqında" Sərəncamın imzalanması Ulu öndər Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu humanizm siyasətinin dövlət başçımız tərəfindən uğurla davam etdirildiyinin növbəti təsdiqidir". Bu sözləri Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü Səbinə Salmanova deyib.

Onun sözlərinə görə, ölkə başçısının sərəncamı ilə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olunmuş 175 nəfər cəzanın çəkilməmiş hissəsindən azad edilib: "25 nəfərin cəzasının çəkilməmiş hissəsi yarıyadək azaldılıb, azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olunmuş və cəzası şərti tətbiq edilmiş 1 nəfər, azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmiş və cəzalarının çəkilməsi təxirə salınmış 2 nəfər cəzadan azad olunub. Bundan başqa, azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasına məhkum edilmiş 10 nəfər cəzanın çəkilməmiş hissəsindən azad edilib, azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasına məhkum edilmiş 2 nəfərin cəzasının çəkilməmiş hissəsi yarıyadək azaldılıb, islah işləri cəzasına məhkum edilmiş 4 nəfər cəzanın çəkilməmiş hissəsindən, cərimə cəzasına məhkum edilmiş 1 nəfər cəzadan azad edilib".

Deputat bildirib ki, insanların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, həyatlarının həssas dövrlərində, eləcə də əlamətdar tarixi günlərdə və milli bayramlarda onlara sevinc bəxş edilməsi möhtəram Prezidentimizin siyasətinin ana xəttini təşkil edir: "Ümumiyyətlə, ölkəmizdə son illərdə məhkəmə-hüquq sisteminə hə-

Misir Senatının sədri Zəfər parkında

Azərbaycanda rəsmi səfərdə olan Misir Ərəb Respublikası Senatının sədri Abdel Vahab Abdel Razeq mayın 26-da Bakıdakı Zəfər parkını ziyarət edib.

APA xəbər verir ki, qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb.

Senatın sədri parkdakı Zəfər abidəsinin önünə əklil qoyub.

Sonra qonağa Azərbaycan xalqının Vətən müharibəsində göstərdiyi misilsiz qəhrəmanlığın və qazandığı möhtəşəm tarixi Zəfərin yaddaşlarda yaşadılması, şəhidlərimizin əziz xatirəsinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə yaradılmış Zəfər parkı barədə ətraflı məlumat verilib.

Qeyd olunub ki, ərazisi 10 hektara yaxın olan parkın girişində 44 günlük Vətən müharibəsinin rəmzi kimi hündürlüyü 44 metr, eni 22 metr, sütunlarının sayı 44 olan Zəfər tağı inşa edilib.

Xatırladaq ki, 2024-cü il noyabrın 8-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə parkın açılışı olub.

Yeni Roma Papasının Azərbaycana münasibəti necə olacaq?

"Mən həm Ağdamda, həm də Şuşada bəzi səfərlərdə iştirak etmişəm və insanın nəyəse nifrət, yaxud hansısa emosional təsir altında, anlamadığı və başqası üçün dəyərli olan bir şeyi məhv etməsi ruhuma ağrı verir. Bu, ya tərbiyəsizliyin, ya da qeyri-insani yanaşmanın əlamətidir".

Bunu APA-ya açıqlamasında Roma-Katolik Kilsəsinin Azərbaycanadakı ordinarisi, yepiskop Vladimir Fekete Bakıda keçirilən "İslamofobiya: Qərəzin ifşa olunması və sığınmaların dağıdılması" mövzusunda beynəlxalq konfransda deyib.

O, Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərindəki abidələrinin işğal dövründə dağıdılmasına şübhə edənləri həmin ərazilərə səfər etməyə çağırıb: "Şübhəli olanlar və ya tərəddüd edənlər üçün Şuşaya getmək, 30 il işğal altında qalmış həmin yerləri ziyarət etmək, onların evvəl necə olduğunu və indi necə göründüyünü öz gözləri ilə görmək imkanı var. Bu da onu göstərir ki, bu torpaqların bərpası istiqamətində ciddi bir siyasət həyata keçirilir".

Vladimir Fekete Roma Katolik Kilsəsində rəhbər dəyişikliyindən sonra Vatikanla Azərbaycan arasındakı münasibətlərin gələcək perspektivlərinə də toxunub: "Ümid edirəm ki, heç nə dəyişməyəcək, çünki münasibətlər çox yüksək səviyyədədir. Azərbaycanın Müqəddəs Taxt-Tac (Vatikan) yanında səfiri, hörmətli səfir İlqar Muxtarov orada çox yaxşı işlər görür. Bu baxımdan əminəm ki, münasibətlər - əsaslı hələ II İoann Pavelin səfəri ilə qoyulan və Papa Fransiskın səfəri ilə təsdiqlənən münasibətlər - yalnız müsbət istiqamətdə möhkəmlənəcək".

yata keçirilən islahatlara diqqət etsək, dövlət başçımızı bu sahədə humanist siyasətinin, xüsusən cəzaların humanistləşməsinin bir daha şahidi olanq. Ölkə başçısının bu addımı statusundan asılı olmayaraq hər bir Azərbaycan vətəndaşına diqqət və qayğının növbəti təzahürüdür. Hesab edirəm ki, bu sərəncam hüququn alliliyinə, insanların hüquqi davranışının tənzimlənməsinin önə çəkilməsinə verilən bir qiymətdir".

Səbinə Salmanova Prezi-

dent İlham Əliyevə 28 May - Müstəqillik Günü ərəfəsində belə bir sərəncam imzaladığına görə təşəkkür edib: "Cənab Prezident İlham Əliyevə 28 May - Müstəqillik Günü ərəfəsində minlərlə insanı bir daha sevindiriyinə görə çox təşəkkür edir, Dövlət başçımızın atdığı bu humanist siyasəti alqışlayırıq. Eyni zamanda dövlət başçımızın əfv sərəncamının təsiri altına düşmüş hər bir şəxsi ayrılmaz təbrik edirik".

Emil SALAMOĞLU, "Yeni Musavat"

“Tramp Allahın nemətidir” iddiası - bu rəy ədalətli dirmi?

İran parlamentinin deputatı Kamran Qazanfəri ABŞ Prezidenti Donald Trampı “İslam Respublikasını gücləndirən və Amerikanı zəiflədən ilahi göndəriş” adlandırıb. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə deputat yerli mediaya açıqlamasında deyib.

“Tramp sanki Allah tərəfindən göndərilib ki, Amerikanı məhv etsin və İranı gücləndirsin. Onun hədələri sayəsində Çin son aylar İrandan neft idxalını görünməmiş həddə artırıb,” - deyərək Qazanfəri bildirib.

Deputat əlavə edib ki, Trampın ritorikası və sanksiya siyasəti nəticəsində Rusiya və Çin Tehrana bir sıra investisiya imkanları təklif edib və bu, İrana təzyiqlərə qarşı dayanmaq üçün əlavə resurslar yaradıb.

İranlı deputat haqlıdır mı? Trampın prezidentlik dönməsi İran üçün nə dərəcədə əlverişli ola bilər? Bəs Azərbaycan və Rusiya üçün?

Onu da qeyd edək ki, son rəy sorğularına görə, Trampın reytingi ölkədə ən aşağı səviyyəyə düşüb. Tramp harada yanlış etdi?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz “Yeni Müsavat”a deyib ki, İran deputatının ağılı öz dövlətinə gətirdiyindən bu cür düşünür: “Unudur ki, ABŞ prezidenti ilə İran dini lideri arasında səlahiyyət imkanları fərqi var. Ayətullah Xameneidən fərqli olaraq, Donald Tramp hakimi-mütləq deyil. ABŞ-ın idarə olunmasında vaxtaşırı tərkibi dəyişilən Konqres və Senat var. ABŞ-da hər iki ildən bir ara seçkiləri keçirilir və bu seçkilərdə Nümayəndələr Palatasının 3-də 1-i müəyyənləşir. Bu isə o deməkdir ki, öz anlamsız siyasətləri ilə getdikcə nüfuzdan düşən Tramp hakimiyyəti gələn il gücünü xeyli itirə bilər. Çünki ABŞ seçiciləri Trampın yarıtmaz fəaliyyətini görüb ara seçkilərində Demokratlara səs verə bilərlər. Bununla da Trampa müxalifliyin qanunverici hakimiyyət orqanlarına daşınması ehtimalı böyükdür”.

Nümayəndələr Palatasında dayaqlarını itirən Trampın gələn ilin sonlarında, amerikalıların təbiri ilə desək, “topal ördəyə” çevrilməsi də mümkündür mü? “Məncə, İran yetkililəri xam xəyallara qapılıb dünya reallıqları ilə uzlaşmayan siyasətlərini davam etdirməkdənsə, indidən başlarının çarəsinə baxsalar yaxşıdır. Bu isə o deməkdir ki, İran dünya düzəninə inteqrasiya prosesi keçirməli və onsuz da son zamanlar böyük ölçüdə süquta uğrayan ənənəvi siyasətlərini bir kənara atıb müasirləşməlidir. Əks halda onu heç Tramp da xilas edə bilməyəcək”.

✎ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Müsavat”

AZAL təyyarəsinin Bakı-Qrozni reysini həyata keçirərkən qəzaya uğramasından yarım il ötdü. Keçən bu müddət ərzində Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində enişli-yoxuşlu günlər yaşandı. Səbəb isə tam aydın idi. Azərbaycanın haqlı tələbləri yerinə yetirilməli idi. Amma şimal qonşumuz hər vaxt bu tələblərin bir qismini yerinə yetirməkdən boyun qaçırmırdı.

xəbərlər yayıldı.

Amma bundan bir gün sonra onun Kreml sarayında Vladimir Putinlə görüşü baş tutdu və Kreml sahibi açıq şəkildə Çeçenistan rəhbərinin “hələ çox işi var” deyə açıqlama verdi. Kadirovun açıqlaması isə belə oldu: “Mən Ali Baş Komandanın əmrini yerinə yetirirəm”.

Kadirov əslində bununla istefasının Putin tərəfindən qəbul olunmadığı barədə üstüörtülü şəkildə mesajlar verib. O, bu azmış kimi, Putinlə görüşdən sonra

müəyyən məsələlərin sona qədər araşdırılmasını, günahkarların cəzalandırılmasını tələb etdik. Görünən ondan ibarətdir ki, Rusiya tərəfi Azərbaycanla yaxşı münasibətlərin olmasında maraqlıdır. Rusiya parlamentinin yuxarı palatasının sədri Matviyenko, rus patriarxının Azərbaycana səfərləri Moskvanın ölkəmizə böyük önəm verdiyinin göstəricisi idi.

Bu yaxınlarda Rusiya xarici işlər nazirinin İrəvana səfəri zamanı rus silahları ilə Ermənistanı

lənə gündəmə gətirməklə qiymətini qaldırmaq istədiyi şübhəli olaraq qalır. Çeçenistan lideri daha öncə də belə gedişlər etmişdi, istisna deyil ki, yenə eyni gedişidir. Hərçənd Kadirov istefa vermək istəsə belə, Putinin bunu qəbul etməyəcəyi əvvəldən bellidir. Xüsusilə Rusiyanın müharibə apardığı vaxt Kadirov Putin üçün müharibədə döyüşmək üçün “kadr bankı” rolunu oynayır. Ukrayna müharibəsində çeçen döyüşçüləri ön cəbhədə yer alırlar. Bununla yanaşı, Kadirovun çe-

Azərbaycan Kadirovun istefası tələbini qoyub?

Putin çeçen liderə “yaşıl işıq” yandırdı; onu Kreml üçün vazkeçilməz edən hansı səbəblərdir - pərdəarxası

Yalnız Azərbaycan tərəfindən üzr istənilməsi tələbi qismən yerinə yetirilib. Günahkarlar hələ də cəzalandırılmayıb. O günahkarlar ki, sıralarında Çeçenistanda yaşayanlar da var.

Onların başında isə Çeçenistan rəhbəri Ramzan Kadirov durur. O lider ki, hadisədən dərhal sonra Çeçenistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi vəzifəsini tutan qardaşı oğlu Həmzət “Çeçenistan Respublikası qarşısında xidmətlərinə görə” medalı ilə təltif edib.

Həmzət Kadirov da dekabrın 25-də səhər saatlarında sosial şəbəkələrdə məlumat verib ki, Çeçenistana hücum edən bütün PUA-lar vurulub. Elə həmin gün də Bakıdan Qrozniyə uçan Azərbaycan Hava Yollarına məxsus təyyarənin Qazaxıstanda qəzaya uğradığı məlum olub. Kadirovun bu mükafatlandırması hadisənin hələ şokundan ayrılmayan Azərbaycan tərəfinin dərin hiddətinə səbəb olmuşdu.

Qeyri-rəsmi məlumatlara görə, bundan sonra hadisə ətrafında Azərbaycan tərəfin Rusiyadan həm də əsas tələblərindən biri çeçen liderin istefaya göndərilməsi olub. Hətta Azərbaycan kimi yaxın, etibarlı bir tərəfdaşı itirmək istəməyən Rusiyanın bu tələbi əvvəlcə qəbul etdiyi iddia olunur.

Rusiya Federasiyası Federal Məclisi, Federasiya Şurasının sədri Valentina Matviyenko bu ilin martında Bakı səfərində, eləcə də bu ayın ilk günlərində Moskva və bütün Rusiyanın Patriarxi Kirillin Bakıya rəsmi səfəri Kadirovun vəzifəsindən göndərilməsi tələbinin müzakirələr sırasında olduğu iddia edilir.

Lakin Kirillin səfərindən sonra sanki Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində son 20 gündə durğunluq yaşanmaqdadır. Əvvəlcə mayın 6-da Kadirovun istefa verdiyi barədə

Federal Xəzinədarlığın departament mükafatını da alıb...

Bununla da çeçen liderinin hakimiyyətdən yaxın müddətə getməyəcəyi dəqiqləşib.

Rusiya son andamı Kadirovun gedişinə izn vermədi? Kreml ona görə Bakıya verdiyi sözü tutmadı? Çeçen rəhbəri Rusiya üçün Azərbaycanla münasibətləri bu qədər gərginləşdirəcək qədər önəmlidir, ya burada başqa məsələlər var?

YAP-çı deputat Aydın Mirzəzadə Musavat.com-a açıqlamasında istənilən halda Rusiya tərəfinin Azərbaycanla yaxın münasibətlərdə maraqlı olduğunu qeyd edib: “Digər ölkələrdə kimin hansı vəzifədə işləməsi və yaxud istefaya getməsi həmin ölkələrin daxili işidir. Azərbaycan heç bir zaman heç bir ölkənin daxili siyasət məsələlərinə qarışmayıb. Biz bütün ölkələrlə normal, qonşuluq siyasəti yürüdürük. Həmin ölkələrdən də bu cür münasibət gözləyirik. Rusiya ilə də münasibətlər məhz bu səpkidir. Şimal qonşumuzla münasibətlərimizin çox böyük bir tarixi var. Amma ötən ilin dekabrında baş verən təyyarə qəzası əlbəttə ki, müəyyən məsələlərin sona qədər həll olunmasını tələb etdi. Biz Rusiya tərəfindən üzr istənilməsini,

nın Azərbaycan torpaqlarını işğal etməsi fikrini bildirməsi ərazi bövlüyümüzə hörmətlə yanaşdığını göstərdi. Bu gün bizim Rusiyadan gözlədiyimiz təyyarə qəzası ilə bağlı daxili tədqiqatın ədalətlə aparılıb nəticələrin ortaya çıxarılmasıdır. Bu məsələ barəsində Kremlin vaxtaşırı cəmiyyəti məlumatlandırması, əlbəttə, düzgün olardı. Hesab edirəm ki, qonşu ölkələr həmişə bir-birlərinə suverenliyinə hörmətlə yanaşmalı, bir-birinə olan münasibətləri yüksək səviyyədə qorumağa çalışmalıdır. Azərbaycan tərəfindən Rusiyaya çox normal münasibətlər var. Ölkəmizdə rus məktəbləri fəaliyyət göstərir. Ali məktəblərdə rus sektorları var. Rus Pravoslav kilsəsinin Azərbaycanda fəaliyyətinə müvafiq şərait yaradılıb. 200 mindən çox rus əsilli insan Azərbaycan vətəndaşıdır. Onların bütün hüquqları qorunur. Eyni zamanda biz Rusiyadakı azərbaycanlıların hüquqlarının tam şəkildə qorunmasını ölkələrarası münasibətlərdə daim diqqətdə saxlayırıq”.

Siyasi analitik Asif Nərimanlı son nəticədə Rusiyanın Azərbaycanın tələblərini qəbul edəcəyini istisna etmir: “Kadirovun istefası məsələsi müəmmaldır. Çünki hər şeydən öncə Kadirovun doğrudan istefa vermək istədiyi, yoxsa bu məsə-

çenlərdən ibarət qurduğu silahlı birləşmələr Putinin gələcəkdə də “cəza legionerləri” rolunu oynacağı istisna edilməməlidir. Belə demək mümkündürsə, çeçenlər Rusiya üçün müasir dövrün kazakları ola bilər. Bu baxımdan, Kadirov Kremlə hələ də lazımdır. AZAL təyyarəsinin vurulmasında Kadirovun istisna edilməyən roluna gəlincə, mümkündür ki, Bakının tələblərindən biri çeçen lideri cəzalandırmaq - istefaya göndərmək ola bilərdi. Fikrimcə, az da olsa belə ehtimal var. Bu ehtimal ona görə azdır ki, Kreml istəsəydi, təyyarə böhranına görə hücumu edən hərbiçilərdən birini cəzalandıra və Bakının istəyini icra edə bilərdi. Rusiya rəhbərliyi faktiki olaraq məsuliyyətdən qaçır, Kadirovun AZAL təyyarəsinə görə cəzalandırılması bu kontekstdə də az ehtimal olunanıdır. Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinə gəlincə, Moskvanın təyyarə məsələsində qeyri-konstruktiv mövqeyi problemlərin yaranmasına səbəb olub. Fikrimcə, Rusiya tərəfi son nəticədə Azərbaycanın haqlı tələblərini qəbul etmək məcburiyyətində qala bilər. Çünki Azərbaycanla münasibətlər Rusiyanın Cənubi Qafqazdakı mövqeləri baxımından önəmlidir”.

✎ Cavanşir ABBASLI,
Musavat.com

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyan yenə də sülh bəyanatları səsləndirməyə, konstruktiv görünməyə başlayıb. 44 günlük müharibədən sonra imzalanmış üçtərəfli bəyanatın sonuncu bəndini hələ də icra etməyən, Azərbaycanın əsas hissi ilə Naxçıvan bölgəsi arasındakı Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində addım atmayan Ermənistanın sülh bəyanatları, sadəcə, nağıl kimi səslənir.

Azərbaycan ən yüksək səviyyədə bəyan edib ki, Ermənistan sülh müqaviləsinin imzalanması və qalıcı sülhün bərqərar olması üçün konstitusiyaya dəyişikliklər etməli, ölkəmizə qarşı ərazi iddialarını əsas qanundan və normativ hüquqi aktlardan çıxartmalıdır. Eyni zamanda ATƏT-in Minsk Qrupundan imtinanın rəsmən elan olunması da İrəvanın qarşısına qoyulan şərtlərdəndir. Ancaq Nikol Paşinyan hələ də bu məsələlərlə bağlı söz oyunundan istifadə etməkdədir. Musavat.com bildirir ki, N.Paşinyanla Rusiya Prezidenti Vladimir Putin arasında telefon danışığı baş tutub. Ermənistan Nazirlər Kabinetindən verilən məlumata görə, Paşinyan Azərbaycanla sülh sazişi layihəsinin razılaşdırıldığını Rusiya liderinə bildirib. Telefon danışığında Cənubi Qafqazda sülhün və sabitliyin bərqərar olunması, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşdırılması, o cümlədən gələcək addımlar ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Danışıqlardan sonra Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova da çıxış edərək bildirib ki, Rusiya Azərbaycan və Ermənistan nümayəndələri arasında təmasların qurulması üçün platforma təqdim etməyə hazırdır. Onun sözlərinə görə, Moskva prosesin irəliləməsi üçün üzərinə düşəni etməyə davam edəcək.

Baş nazir Nikol Paşinyan Putinlə telefon danışığında onu da bildirib ki, əgər Ermənistan Konstitusiyaya Məhkəməsi Azərbaycanla imzalanması planlaşdırılan sülh sazişini təsdiqləməsə, hökumət ölkə konstitusiyasını dəyişəcək. Paşinyanın sözlərinə görə, Ermənistan hökuməti sülh sazişinin mətnini əvvəlcədən Konstitusiyaya Məhkəməsinə təqdim edəcək. Əgər məhkəmə sənədin qüvvədə olan konstitusiyaya zidd olduğunu müəyyən edərsə, "Ermənistan hökuməti bu konstitusiyayı dəyişdirmək hüququnu özündə saxlayacaq".

Göründüyü kimi, N.Paşinyan bir addım irəli ataraq konstitusiyayı dəyişdirəcəyini deyib, ancaq onun bütün dedikləri reallaşır mı?..

Bundan əlavə, Ermənistan

İrəvandan növbəti hiyləgərlik - "konstitusiyayı dəyişir" və...

Ermənistan rəhbərliyi növbəti dəfə ikibaşlı sülh bəyanatları səsləndirdi - Bakıdan cavab

tanın baş naziri Nikol Paşinyan İrəvan Dialoqu beynəlxalq forumunda çıxışı zamanı da sülh bəyanatı verib. Bildirib ki, bütün təxribatlara baxmayaraq, ölkəsi ilə Azərbaycan arasında müharibə olmayacaq. "Mən inanıram, hörmətli xanımlar və cənablar, bütün mübahisələrə, təxribatlara və digər amillərə baxmayaraq, Ermənistan və Azərbaycan arasında müharibə olmayacaq. Sülh olacaq və bu, mənə son dərəcə aydın görünür", - Paşinyan bildirib.

Bunu deyən şəxsin ordu-su vaxtaşırı atəşkəsi pozur, şərti sərhədlərə yeni qüvvələr, hərbi texnika və artilleriya yerləşdirilir. Eyni zamanda Ermənistan Fransa, Hindistan, Yunanistan və digər ölkələrdən silah almaqda davam edir. Bəs bu silahlar nə üçündür, müharibəyə hazırlıq yoxdursa? Ekspertlər bu açıqlamaların arxasında hiylənin dayandığına şübhə etmirlər.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru, hüquqşünas Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Ermənistan qanunvericiliyinə görə, beynəlxalq müqavilələr ratifikasiya olunmamışdan əvvəl Konstitusiyaya Məhkəməsi həmin sənədin konstitusiyaya uyğun olub-olmamasına dair rəy verməlidir. "Bu baxımdan Paşinyan yalnız Konstitusiyaya Məhkəməsi mənfi rəy verəcəyi halda konstitusiyayı dəyişmək təşəbbüsü ilə çıxış edəcəyini bildirib. Buradan isə belə çıxır ki, əgər Ermənistan Konstitusiyaya Məhkəməsi Azərbaycanla imzalanacaq sülh müqaviləsinin konstitusiyaya zidd olmaması barədə rəy verərsə, o zaman konstitusiyayı dəyişdirilməyə bilər. Əslində Paşinyan özünəməxsus şəkildə ikibaşlı siyasətini davam etdirir. Ola bilər ki, Ermənistan konstitusiyaya məhkəməsi rəy versin ki, müqavilə Ermənistan Konstitusiyasına zidd deyil. Bu halda necə olacaq? O zaman yenə də konstitusiyanın preambulası qüvvədə qalacaq və orada da Ermənistanın Müstəqillik aktına istinad var. İstənilən vaxt konstitusiyaya məhkəməsinə sorğu vermək hüququ olan subyektlərdən biri məsləhətə yenidən baxmaqla bağlı sorğu verib məhkəmənin əvvəlki aktını ləğv etdirə bilər. Onsuz da biz qeyd etmişik ki, hətta konstitusiyaya dəyişsə belə Ermənistan revanşist planlarından imtina edəsi deyil. Lazım gəlsə konstitusiyayı bir də dəyişə bilərlər. Amma bütün hallarda konstitusiyanın dəyişməsi Konstitusiyaya

Məhkəməsinin rəyindən daha təminatlıdır". **S.Məmmədov əmindir ki, bu baxımdan Paşinyan növbəti dəfə manevr edir:** "Paşinyan anlayır ki, konstitusiyayı dəyişmək ona o qədər də asan olmayacaq. Belə olan halda, fikrimcə, istənilən sülh müqaviləsi çərçivə sənədi statusunda ola bilər və həmin sənəddə konstitusiyaya dəyişiklik edilməsi öhdəliyi qoyula bilər. Əslində isə biz konstitusiyaya dəyişiklik məsələsində ısrarlı olmada davam etməliyik".

Politoloq Tural İsmayilov isə bildirdi ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın "sülh" ritorikası və konstitusiyaya dəyişikliyi ilə bağlı son bəyanatları ciddi suallar doğurur: "Bunlar Ermənistanın daxili siyasi və geosiyasi mənevləri fonunda təhlil edilə bilər. Paşinyanın Azərbaycanla müharibənin olmayacağı barədəki iddiaları bir tərəfdən pozitiv mesaj kimi görünə bilər, digər tərəfdən Ermənistanın daxilində revanşist qüvvələrin güclənməsi fonunda kəskin ziddiyyətlər daşıyır. Paşinyanın konstitusiyayı şəxsən dəyişdirəcəyi barədəki bəyanatı isə Ermənistanın institusional böhranının dərinliyini və hakimiyyətin şəxsi ambisiyalara necə

xidmət etdiyini göstərir. Konstitusiyaya Məhkəməsinin sülh sazişini təsdiqləməsi ehtimalı Paşinyanın bu addımı atmaq üçün bəhanə axtardığı, yoxsa həqiqətən də daxili müqavimətlə üzleşdiyi sualını ortaya qoyur. Lakin bir baş nazirin ölkənin əsas qanununu "şəxsən" dəyişəcəyini bəyan etməsi hüquqi dövlət prinsipləri ilə uzlaşmır və avtoritar meyillərin göstəricisidir. Paşinyanın sülh mesajlarına inam Ermənistanın son illərdəki davranışları ilə sarsılır. 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra belə, revanşist qruplar açıq şəkildə fəaliyyət göstərir, Azərbaycan əleyhinə təbliğat aparılır və sülh müqaviləsinin imzalanmasına qarşı ciddi müqavimət mövcuddur. Bu, Paşinyanın sülh danışıqlarında nə qədər səmimi olduğunu və ölkə daxilindəki bütün siyasi qüvvələri nə dərəcədə nəzarətdə saxladığını şübhə altına alır. Ermənistan cəmiyyətinin dərin kök salmış revizionist ideologiyaya sülh prosesi üçün ciddi maneədir".

T.İsmayilov qeyd etdi ki, Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Ermənistan səfəri də bu kontekstdə təhlil edilməlidir: "Lavrovun "erməni soyqırımı" abidəsini ziyarət proqramından çıxarması, Rusiyanın re-

gional balanslaşdırma siyasətinin bir hissəsi olaraq, Ermənistanı siyasi bir mesaj idi. Bu, Moskvanın İrəvanın Qərbə meyillənməsindən narahat olduğunu və Ermənistanın öz geopolitik mövqeyini dəyişdirməsi lazım olduğunu göstərdi. Lavrovun səfəri Ermənistanı Rusiyanın təsir dairəsində saxlamaq və regional əməkdaşlıqda rolunu gücləndirmək məqsədi daşıyırdı. Paşinyanın konstitusiyaya dəyişikliyi bəyanatı həm də Rusiya ilə münasibətlərin gərginləşməsi fonunda Ermənistanın geosiyasi manevrlərinin bir hissəsi ola bilər. Konstitusiyaya ediləcək dəyişikliklərin mahiyyəti hələ tam belli deyil, lakin bu, sülh müqaviləsinin imzalanmasını asanlaşdırır və ya Ermənistanın xarici siyasət kursunda daha radikal dəyişikliklərə yol açır. Bununla belə, konstitusiyanın şəxsi istək əsasında dəyişdirilməsi, Ermənistanın "demokratik institutlarına" olan "inamı" sarsıdır. Ermənistanda revanşizmin güclənməsi və Paşinyanın sülh ritorikası arasındakı ziddiyyət ölkənin hələ də strateji seçim dilemma ilə üzleşdiyini göstərir".

Siyasi şərhçi bildirdi ki, Ermənistan rəhbərliyi bir tərəfdən beynəlxalq ictimaiyyətə sülh tərəfdarı olduğunu göstərmək istəyir, digər tərəfdən isə daxili revanşist təzyiqlərlə üzleşir: "Bu, Ermənistanın qeyri-səmimi siyasətinin və beynəlxalq öhdəliklərə əməl etməkdəki çətinliklərinin bir əlamətidir. Sülh sazişinin imzalanması üçün real iradənin göstərilməsi, yalnız bəyanatlarla deyil, konkret addımlarla sübut olunmalıdır. Əks halda, Paşinyanın sülh ritorikası yalnız diplomatik pərdə, konstitusiyaya dəyişikliyi isə şəxsi hakimiyyəti gücləndirmək üçün bir vasitə olaraq qalacaq. Ermənistanın gələcəyi bu daxili ziddiyyətlərin necə həll olunacağından və sülhə səmimi yanaşmanın nə dərəcədə üstünlük təşkil edəcəyindən asılıdır. Lakin hazırkı vəziyyət, İrəvanın hələ də regionda destruktiv rol oynamaq potensialı daşıdığını göstərir".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Özbəkistan Prezidenti Şövkət Mirziyoyev ötən çərşənbə günü Budapeştdə keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının qeyri-rəsmi sammitində iştirak edib və bir sıra təkliflərlə çıxış edib. O, Özbəkistanın təşəbbüsü ilə hazırlanmış “Türk dövlətləri arasında strateji tərəfdaşlıq, əbədi dostluq və qardaşlıq haqqında Müqavilə”nin imzalanmasının aktuallığını vurğulayıb.

Sammitdən bir gün əvvəl isə Mirziyoyev Özbəkistanla Azərbaycan arasında müttəfiqlik münasibətlərini hüquqi şəkildə rəsmiləşdirən qanunu imzalayıb. Eyni zamanda bu sənəd Daşkəndin 2021-ci ildə Türkiyə və Azərbaycan arasında imzalanmış strateji sənəd olan Şuşa Bəyannaməsinə rəsmi şəkildə qoşulmasını da təsdiqləyir. Beləliklə, əvvəllər ikitərəfli olan bu sənəd ilk dəfə çoxtərəfli xarakter alır.

Azərbaycanlı təhlilçi Söhbət Məmmədov “Nezavisimaya Qazeta” nəşrinə bildiri ki, “Müttəfiqlik haqqında müqavilənin imzalanması və Özbəkistanın Şuşa Bəyannaməsinə qoşulması yeni bir ittifaqın formalaşması kimi qiymətləndirilə bilər”. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan bu ittifaqı başqa integrasiya birliklərinə qarşı yönəlmir, əksinə, ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıqları milli maraqları əsasında genişləndirir.

Mirziyoyevin təklif elədiyi belə bir çoxtərəfli müqavilə reallaşdırmı? Moskvanın reaksiyası necə olar?

Ümumiyyətlə, Mirziyoyev son illərdə Özbəkistanın xarici siyasətini fəal şəkildə yeniləyir: qonşu ölkələrlə münasibətləri yaxşılaşdırır, regional layihələrdə iştirak edir, eyni zamanda Türk dünyasında daha fəal rol oynamağa çalışır. Siyasi şərhçilər bildirir ki, onun təklif etdiyi çoxtərəfli müqavilə həm Özbəkistanın regionda nüfuzu-

nu artırmaq, həm də TDT-yə hüquqi əsas vermək cəhdi kimi qiymətləndirilə bilər. Bu, təşkilatın uzun müddətdir gözlənilən “məşvərətçi klub” statusundan real siyasi-ictimai aktora çevrilməsi üçün fürsət yaradır.

Məlum olduğu kimi, Şuşa Bəyannaməsi indiyədək yalnız Türkiyə və Azərbaycan arasında ikitərəfli strateji sənəd idi, amma Özbəkistanın bu sənədə qoşulması gələcəkdə digər türkdilli ölkələrin də ona tərəf meyli etməsinə qapı açır. Əgər bu baş verərsə, o zaman bəyannamə faktiki olaraq Türk Dövlətləri Təşkilatının əsas strateji çərçivəsinə çevriləcək. Bu, təşkilatın yalnız iqtisadi-humanitar sahədən çıxaraq təhlükəsizlik və müdafiə məsələlərində də koordinasiyasını artırmasına zəmin yaradır.

Moskvanın narahatlığı və ehtimal edilən reaksiyalara gəldikdə isə Rusiya türkdilli ölkələrin yaxınlaşmasını, xüsusilə də strateji və təhlükəsizlik səviyyəsində integrasiyanı diqqətlə izləyir. Moskvanın rəsmi ritorikası çox zaman neytraldır, amma arxa planda “qırmızı xətlərin” qorunmasına çalışır.

Mövzu ilə bağlı politoloq Elxan Şahinoğlu “Yeni Məşavət”ə danışır: “Beləliklə, Özbəkistan Azərbaycan-Türkiyə ittifaqını nəzərdə tutan Şuşa Bəyannaməsinə qoşuldu. Şuşa Bəyannaməsinin genişlənməsi digər dövlətlər üçün təhlükə mahiyyəti daşımır. Əksinə, Şuşa Bəyannaməsinin

Bakının yer aldığı yeni güc mərkəzi - reaksiya

Özbəkistanın Şuşa Bəyannaməsinə qoşulması digər dövlətlər üçün təhlükədirmi? - şərh

əsas məqsədi təhlükələrdən birgə qorunmaq və strateji əməkdaşlığı gücləndirməkdir. Şuşa Bəyannaməsinə görə, Türkiyə və Azərbaycan bir-birlərini təhlükəsizlik sahəsində dəstəkləməli, xarici müdaxiləyə qarşı birgə müqavimət gös-

tərməlidir. İndi Özbəkistan da bu konsepsiyanın tərkib hissəsinə çevrildi. Özbəkistana təhlükə yaranarsa, Azərbaycan və Türkiyə müttəfiq dövləti dəstəkləməlidirlər və tərsinə, əgər Azərbaycan və Türkiyəyə təhlükə yaranarsa, Özbəkistan

müttəfiqlərinə hərtərəfli dəstək verməlidir. Şuşa Bəyannaməsi hərbi blok olmasa da, sənədə qoşulan ölkələr faktiki hərbi müttəfiqlərə çevrilirlər.

Rusiya Özbəkistanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatına və Avrasiya İqtisadi

di Birliyinə qoşulmasını istəyirdi. Daşkənd Moskva ilə tərəfdaşlıq münasibətlərinə baxmayaraq, Kremlin istəyini yerinə yetirmədi. Doğrudur, müxtəlif vaxtlarda Özbəkistan bu təşkilatların üzvü olub, ancaq sonradan həmin təşkilatları tərk etmək qərarını verib. Bu, İslam Kərimovun Özbəkistan Prezidenti olduğu illərdə baş verib. İslam Kərimov türk dövlətləri arasındakı integrasiyaya da ehtiyatla yanaşırdı, Türkiyə ilə yaxınlığa çalışmırdı. Şövkət Mirziyoyev Özbəkistan Prezidenti seçildikdən sonra türk dövlətləri, o cümlədən Azərbaycan və Türkiyə ilə ittifaqı gücləndirdi. Özbəkistanın Azərbaycan və Türkiyə ilə ittifaqa qoşulması Rusiya, İran, hətta Çindəki siyasi mərkəzlərin xoşuna gəlməyə də, onlar türk dövlətləri arasında artan integrasiyanı zəiflədə bilməyəcəklər.”

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Məşavət”

Ermənistan şokda: pulunu verdiyi silahları ala bilmir

Hindistanın məğlubiyyəti İrəvanın ümidlərini tarmar edib

Hindistan Ermənistan Müdafiə Nazirliyi ilə 1,5 milyard dollarlıq müqavilələrin icrasını dayandırır. Bu barədə erməni mənbələri xəbər verib. Bildirilir ki, xüsusilə “Bharat Electronics Limited”dən bildirilir ki, şirkət “Akash” hava hücumundan müdafiə sistemlərinin ikinci partiyasının göndərilməsini təxirə salacaq. Səbəb kimi “daha vacib məsələlər” göstərilir - məsələn, Pakistanla gərginlik və s.

Bundan az əvvəl Rusiya Ukraynadakı işğalçı müharibə səbəbindən silah tədarükü ilə bağlı “fikrini dəyişmişdi”, baxmayaraq ki, Ermənistanın avans da ödəmişdi. Həmçinin fransız özüyeriyən “Sezar” silahları və radarlar hələ ki Ermənistanla gəlib çıxmayıb, Avropa Sülh Fondu pul ayırmayıb, vəd versə də, çünki yeni müharibədən ehtiyat edir. Beləcə, Avropa Birliyinin 10 milyon avroluq vədi də vəd olaraq qalıb.

Bes silah tədarükündə fasilələr nə qədər çəkə bilər? Ümumiyyətlə, Ermənistanla hücum silahları, ordu lazımdır mı?

Polkovnik Rövşən Məhərrəmov burada bir sıra səbəblər görür: “Hindistanla Pakistan arasında qısamüddətli

dətlə olsa da, böyük savaş baş verdi. Pakistanın hava qüvvələri Hindistanın hava hücumundan müdafiə sistemlərini sərhəd ərazidə məhv etdi. Demək olar ki, hamısı sıradan çıxarıldı. Görünən odur ki, Hindistan öz hərbi arsenalını daha da gücləndirmək məqsədilə həmin sistemləri özündə istifadə etmək istəyir. 1.5 milyard dollarlıq müqavilənin müddətinin uzadılması məsələsi həm siyasi, həm də son müharibənin nəticəsi ola bilər. Bilirsiniz ki, Pakistan Hindistan üzərində qələbə qazandı.

Onun sözlərinə görə, ermənilərin belə hücum silahları əldə etməsi Cənubi Qafqazda gərginliyi artırır: “Bəzi dövlətlər bunun əleyhinədir. Fransa Ermənistan

üzərindən Cənubi Qafqazda maraqlarını gücləndirmək istəyir. Ermənistanın son zamanlar siyasətinin dəyişməsi də göz qabağındadır. Bir müddət Ermənistan Rusiya əleyhinə qəti şəkildə etirazlar etdi, onun siyasətini dəstəkləmədiyini açıq formada bəzən bürüzə verirdi. Amma son günlərdə Ermənistanın Rusiyaya necə yaxınlaşdığı diqqətdən qaçmır. Bu da öz rolunu bu məsələdə oynamamış deyil. Ermənistanın dostu Fransa da görür ki, bunların ciddi bir siyasəti yoxdur.

Bu gün Rusiya ilə Fransa arasında Ukrayna və digər məsələlərlə bağlı gərginlik yaşanır. Ermənistanın xarici siyasətdəki dəyişikliyi 10 milyon avroluq dəstəkdən də onu məhrum edə bilər. Avropa Birliyi Ermənistanla o qədər də etibar etmir. Bu gün Azərbaycan tərəfindən Ermənistanla heç bir təhlükə yoxdur. Sadəcə, rəsmi Bakının tələbləri var. Sülh müqaviləsinin bağlanması istiqamətində Azərbaycan tərəfi irəli sürdü-yü tələblərin yerinə yetirilməsinə çalışır.

Ermənistanın hazırkı hakimiyyəti o tələbləri yerinə yetirməlidir ki, sülh müqaviləsi əldə olunsun. Əgər bu müqavilə əldə olunsay, Cənubi Qafqazda hər an gözlənilən gərginlik də aradan qalxa bilər. Cənab Prezident təklif etdi ki, tərəflər arasında danışıqlar birbaşa aparılsın, yeni üçüncü dövlət burada iştirak etməsin. Ermənistanın silahlanması onun özü üçün bir təhlükədir. Çünki Ermənistan bir milyard dollarlıq silah əldə edərsə, Azərbaycan tərəfi bundan üç qat artıq silah əldə etməyə qadirdir. Ermənistan bu barədə diqqətlə düşünməlidir.”

Hərbi ekspert Səxavət Məmmədin fikrincə, Rusiyanın Ukraynada apardığı müharibəyə görə ruslar silah müqavilələrini icra edə bilmirlər: “Rusiya Ermənistanla verməli olduğu silah və mərmiləri verə bilmir. Hətta bununla bağlı iki ölkə arasında sözlü atışma da olmuşdu. Ermənistan Rusiyadan verilməli

olan sursatları tələb edirdi. Ermənistan indiki məqamda eyni aqibətlə üzlaşma təhlükəsi ilə qarşı-qarşıyadır. Çünki Hindistanın özü də böyük münasibətə qoşulmağa çalışır. Pakistanla toqquşma Hindistanı bir qədər fərqli davranmağa sövq edir. Ancaq Pakistanla Hindistan arasında toqquşmalar səngidirdi üçün Hindistan tərəfi Ermənistanla silah verməkdə o qədər də çətinlik çəkməyəcək. Çünki silahı bir şəkildə təhvil verə bilərlər, ancaq Hindistan özü böyük müharibəyə girərsə, sursat verə bilməyəcək. Ermənistanın ən böyük çətinliyi indiki mərhələdə sursatla bağlıdır. Düzdür, Azərbaycan ərazi bütövlüyü məsələsini həll edib.”

Ekspertə görə, nəzərə alınmalı ki, iki ölkə arasında sülh müqaviləsi imzalanmayıb və imzalanması da yaxın zamanda gözlənilir: “Ona görə də hər iki ölkə silahlanmaya gedir. Bundan əlavə, Ermənistan daxilində bəzi qruplar, bundan əlavə, kənar güclər Qarabağ məsələsini yenidən diriltmək niyyətindədir. Ona görə də Ermənistanın silahlanmasını həyata keçirirlər. Ermənistanın silahlanması isə ciddi təhdid yaradır. Məsələ Ermənistanın güclənib yenidən Azərbaycan ərazisini işğal etmək deyil. Böyük müharibə təhlükəsidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, həm Ermənistan, həm də Azərbaycan hərbi xərclərini rekord həddə çatdırıb.”

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Məşavət”

Növbəti 3 ildə Avropa Siyasi Birliyinin (ASB) sammitinin hansı ölkələrdə keçiriləcəyinə aydınlıq gətirilib. Bu barədə Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Antonio Košta açıqlamasında bildirib. O, 2026-2028-ci illər üçün müəyyən edilmiş ev sahibi ölkələrin adını açıqlayıb. Avropa Siyasi Birliyinin 2026-cı ildəki sammitləri Ermənistan və İrlandiyada, 2027-ci ildə İsveçrə və Yunanıstanda, 2028-ci ilin birinci yarısında Azərbaycanda, ikinci yarısında da Latviyada keçiriləcək.

“2028-ci ildə Avropa Siyasi Birliyinin sammitinin Azərbaycanla keçirilməsi qərarını alqışlayıram”. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan X hesabında belə yazıb. Paşinyan bildirib ki, Ermənistan və Azərbaycan qarşılıqlı olaraq Avropa Siyasi Birliyinin sammitinə ev sahibliyi üçün bir-birinin namizədliklərini dəstəkləyiblər.

ASB-nin son sammiti bu ay Albaniyanın paytaxtı Tiranada keçirilib. Azərbaycan və Ermənistan liderləri sammit çərçivəsində kofe içiblər, münasibətlərin tənzimlənməsini müzakirə ediblər. Tədbir çərçivəsində Fransa Prezidenti də İ.Əliyevə yaxınlaşaraq onunla səmimi söhbət edib.

Belə mülahizələr səslənir ki, ASB-nin 2028-ci ildə Bakıda keçiriləcək toplantısında Paşinyan da iştirak edə bilər. Lakin buna qədər Ermənistan Azərbaycanın məlum iki şərtini yerinə yetirməli və yekun sülh sənədi imzalanmalıdır.

Yada salmaq ki, ASB formatı 2022-ci ildə Fransa Prezidenti Emmanuel Makron tərəfindən Aİ ölkələri və integrasiyaya can atan və ya daha sıx əməkdaşlıqda maraqlı olan dövlətlər arasında dialoq platforması kimi təklif edilib. Lakin 44 günlük müharibədən sonra Makron Azərbaycanı Ermənistanla “təcavüzdə” ittiham edir. İndi onun təşəbbüsü ilə yaradılan platformanın növbəti zirvəsinin Bakıda keçirilməsi baş tartsa, həm Paşinyan, həm Makron Azərbaycana gələ bilərmi?

Yeri gəlmişkən, Ermənistan mediası və ekspert dairələrində, eləcə də sosial şəbəkələrdə səsləndirilən ehtimallardan biri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin İrəvana səfər edə biləcəyi ilə bağlıdır.

“Əliyev gələn yazda İrəvana gələcəkmi?”, - deyər Ermənistanın müxalifətli “News.am” saytı təlaşla suala cavab axtarmağa çalışıb. Sayt hazırladığı reportajla erməni cəmiyyətində belə bir xof yaratmağa çalışıb ki, 44 günlük müharibəni qələbə ilə bitirən, vaxtaşırı Zəngəzur dəhlizi, Qərbi Azərbaycan məsələlərini gündəmə gətirən Azərbaycan liderinin İrəvana ayaq basmasının arxasında hansısa planlar ola bilər...

Siyasi və Hüquqi Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Avropa Siyasi Birliyinin zirvə toplantıları artıq ildə iki dəfə sammit formasında keçirilməklə ənənə halını alıb: “Bu, Avropa regionunda mövcud olan problemlərin çətinliklərinin müzakirə edilməsi məqsədilə ortaya qoyulmuş təşəbbüs adlandırılır. Bunu Fransa dövlətinin təşəbbüsü hesab etmək daha doğru olardı. Gələn ilin ilk sammiti Ermənistanla olacaq. Nəzərə alsaq ki, Avropa liderləri bu tədbirlərdə iştirak edir, deməli, 2026-cı ildə Ermənistanla toplaşacaqlar. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin də bu tədbirdə iştirakı o tədbirin keçirilməsi qaydalarına uyğun olaraq nəzərdə tutulur. Bunu Ermənistan medi-

Paşinyanla Makron Azərbaycana gələ bilər? - gözlənti

Avropa Siyasi Birliyinin Bakıda keçiriləcək zirvəsinə Fransa və Ermənistan liderlərinin qatılması iki halda mümkündür - izah

ası bu şəkildə əsaslandırır. Amma Azərbaycan Prezidentinin İrəvanda keçiriləcək sammitdə iştirak edib-etməyəcəyi ilə bağlı qərarı nə olacaq, bu, hələ bizə məlum deyil. Amma nəzərə alsaq ki, bu zirvə toplantılarının ikisində İlham Əliyev iştirak etməyib”.

Ekspertin sözlərinə görə, Qranada və Budapeşt zirvə görüşlərində Prezidentimiz ona görə iştirak etmə-

mişdi ki, həmin tədbirlər öncəsi Azərbaycana qarşı bir dezinformasiya siyasəti var idi: “Burada Fransa xüsusi aktivlik nümayiş etdirirdi. Yeni Azərbaycan Prezidentinin bu görüşlərdə iştirak etmədiyi ilə bağlı da təcrübə var. Deməli, İrəvanda keçiriləcək zirvə görüşünə qatılıb-qatılmamaq məsələsində də dövlətimizin başçısı istəyə iştirak edə bilər, istəməsə qatılmaya bilər”.

Ekspert onu da qeyd etdi ki, 2028-ci ildə Avropa Siyasi Birliyinin Bakıda zirvə görüşü keçirilən zaman Emmanuel Makronun Fransa prezidentliyi dövrü bitmiş olacaq: “Fransa Konstitusiyasına görə, Makron iki dəfədən artıq ölkə prezidenti seçilə bilməz. Ona görə də onun prezidentlik müddəti gələn il başa çatacaq. Makron istəyə belə, 2028-ci ildə Bakıda keçir-

riləcək zirvə görüşünə prezident kimi qatıla bilməz. 2028-ci ildə Fransanın prezidenti kim olarsa, həmin şəxsin Bakıdakı zirvə görüşündə iştirak edib-etməməsi məsələsi gündəmə gələcək.

Nikol Paşinyanın Bakıya gələcəyi məsələsinə gəlincə, Ermənistanla gələn il parlament seçkiləri keçiriləcək. Nikol Paşinyanın partiyası qalib gələrsə, o, baş nazir kimi qala bilər. Partiyası qalib gəlməyə, təbii ki, Paşinyan baş nazir ola bilməyəcək. Bu halda isə Paşinyan da istəyə belə, baş nazir kimi Bakıda keçiriləcək zirvə görüşündə iştirak edə bilməz. Ancaq əgər partiyası qalib gəlsə və Paşinyan kürsüsünü qoruyub saxlaya bilsə, Bakıya gəlib-gəlməməyi ödəvirkü Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərindən asılı olacaq. Əgər o zamana qədər sülh sazişi imzalanarsa və iki ölkə arasında münasibətlər normal istiqamətə alsın, baş nazir Nikol Paşinyanın Bakıya səfəri mümkün ola bilər. Diplomatik münasibətlər rəsmiləşsə qarşılıqlı səfərlərin reallaşması çətin olmayacaq”.

X.Bəşirov onu da dedi ki, Ermənistanla revanşist qüvvələr hakimiyyətə gələrsə, Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin düzələcəyindən danışmaq yersiz olacaq: “Belə vəziyyətdə isə Avropa Siyasi Birliyinin İrəvanda keçiriləcək zirvə toplantısında Azərbaycan iştirak etməyəcək, Bakıda keçiriləcək zirvə toplantısında isə Ermənistanın iştirakı mümkün olmayacaq”.

■ Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”

Məhbəs lap şəhər böyüklüyündə də ola bilər. Amma bunun kameralardakı məhbuslar üçün önəmi, fərqi varmı? İmperiyalar da belədir, böyüdükcə təkcə təbəələr üçün yox, hətta imperatorların özləri üçün də dərisqal olurlar...

Hüseynbala SƏLİMOV

dentinin səfərlər coğrafiyası xeyli daralıb, çox nadir hallarda xarici səfərlərə yollanır.

Adam özünü hətta Moskvada, Kremlə rahat hiss edə bilmir, deyilənə görə, onun mühafizəsi əvvəlki dövrlərlə müqayisədə xeyli gücləndirilib və hərəkət trayektoriyası xeyli məhdudlaşdırılıb...

Sual yaranır: bundan ötrü idimi müharibə? Təəssüf ki, belə suallara cavab verməyi heç kim planlaşdırmır qonşu ölkədə, əvəzində bu adamlar özlərini “nikbin” göstərməyə cəhd edir, hələ xeyli müqavimət imkanlarının və qabiliyyətlərinin olduğunu nümayiş etdirməyə çalışırlar.

Olsun. Amma əbədi müharibələr də olmur, tarixdə ən uzun müharibə səhv etməmiş, orta əsrlərdəki “yüz illik müharibə” olub, amma o da bir gün sona çatıb. Odur, hərdən adam düşünür ki, bəlkə Vladimir Putin yüz illərlə davam edən “qərbçilər-slavyanofillər”, Qərb-Şərq fəlsəfi-ideoloji çekişməsini indi əbədi müharibəyə çevirmək istəyir?..

Göz önündədir hər şey. Bu adam çox böyük geosiyasi

İmperiyalar böyüdükcə...

utopiyalarla yaşayır, bəlkə SSRİ-ni bərpa etməkdən savayı da “plan”ları var onun!

Bugünlərdə ruslar bir daha dedilər ki, guya SSRİ-nin ləğvi “tarixin böyük yanlışlığı” imiş və onunla nəinki Rusiya, hətta keçmiş sovet xalqı indiyədək barışmır və bu səbəbdən Kreml Ukrayna ilə savaşı öz “daxili müharibəsi” sayır.

Odur, ötən həftə nəzərlər İstanbula yönəlsə də biz siyasi təhlilçi kimi elə də ümidli deyildik.

Düzdür, İstanbuldakı danışıqlarda optimist notlar axtaranlar da var: kiməsə əsirlərin mübadiləsinə önə çəkmək istəyir, başqa birisi Kremlin də müzakirələrə ehtiyac duyduğunu deyir və yalnız Putinin daha çox güzəşt qoparmaq istədiyinə, hətta Ukraynanın ərazisinin bir hissəsini Rusiyaya birləşdirməyə çalışdığına görə prosesin uzandığını söyləyir. Hətta Putinin özünün yorulduğunu ərz edənlər də az deyil.

Olsun. Amma daha ciddi Qərb siyasətçiləri və ya diplomatları qeyd edirlər ki, ən azı bu il heç nə əldə etmək mümkün olmayacaqdır. Belə təsəvvür yaranır ki, ABŞ Prezidenti Donald Tramp ümidlərini itirməyib, hələ də nəyəsə çalışır. Amma o da var ki, Ər-Riyad-bu səbəbdən Kreml Ukrayna ilə savaşı öz “daxili müharibəsi” sayır.

Bəli, növbəti ildə ABŞ-da Konqresə seçkilər olacaq və Tramp da çox çalışır ki, o vaxta qədər nəsə etsin. Alınacaq mı?

Onun özünün problemə yanaşması xeyli mübahisəlidir. Trampın “minerallar sazişi”ni bəziləri ABŞ-ın Ukraynadakı maraqlarına “maddi məzmun” vermək, bir növ bu ölkəyə real “qarmaq” atmaq cəhdi kimi qiymətləndirməyə çalışsalar da bunu Ukraynanı bölüb-bölüşdürməyin başlanğıcı kimi dəyərləndirənlər də az deyil və onlar heç də birincilərdən əsassız deyillər...

Bəlkə də elə rusları da şirnikləndirən də budur. Onlar

Trampın nəyin bahasına olursa-olsun sülh əldə etməyə, çox böyük güzəştlərə hazır olduğunu görüb bir az da “quduzlaşırlar”. Tramp özünün ikinci idarəçiliyi dövrünə başlayandan yazırıq ki, onun Ukrayna ilə bağlı dedikləri, yürütdüyü siyasət diplomatiyanın əlifbasına belə ziddir, çünki diplomatik danışıqlarda nəsə əldə etmək üçün adətən qarşı tərəfə təzyiqləri artırır, öz müdafiə mövqelərini daha da gücləndirirlər, amma Donald Tramp siyasətini Rusiyaya yox, Ukraynaya təzyiq etməkdən başladı ki, bunun da birçə yozumu ola bilər: Ki-yevi təslimçi sülhə məcbur etmək...

İndinin özündə bu ssenari təxminən olsa da davam etməkdədir. Odur ki, heç nə alınmır, güman ki, alınmayacaq da. Böyük hərbi nəzəriyyəçisi fon Klauzevits yazırdı ki, müharibə də siyasəti davam etdirməyin bir yolu və üsuludur.

Bəli, Putin bu yolu tutub, çünki başa düşür ki, ölkəsi

dinc yarış və rəqabət yolunu çoxdan udub. Bundan sonra Rusiya iqtisadi cəhətdən nəinki ABŞ və ya Çin, hətta heç bir vaxt Almaniyaya ola bilməyəcək və bu səbəbdən də Rusiyanın özü üçün nəsə qopartmağın, hansısa güzəşt əldə etməyinin birçə yolu və imkanı var: müharibə və konfliktlər yaratmaq, başqa ölkələri hərblə, hətta lazım gələrsə, nüvə silahı, müharibəsilə təhdid etmək!

Tarix boyu imperiyalar da im genişlənməklə də özlərini qoruyublar. Amma hər şeyin sonu olur: hanı tarixin qüdrətli imperiyaları? Hanı Roma? Hanı SSRİ? Ola bilsin, Tramp Rusiya ilə daha çox “bazarlaşmağa” çalışacaq, amma onun da hakimiyyəti dörd ildən çox çəkməyəcək və bir gün insanlar mütləq Rusiyanın geosiyasi iddialarına son qoymağın daha effektiv yollarını arıyacaq və tapacaqlar: SSRİ-nin nüvə potensialı indiki Rusiyanınkından da böyük idi. Axırı nə oldu?..

Sinə böyüdən şair

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Fransız rəssam Bakı metrosunda vaqonları rənglədiyi üçün həbs edilmişdi, heç cəzasının yarısını da yatmadı, əfv olundu. Milli rəssamlarımız isə türməyə düşəndə axıracan, necə deyərlər, zəngdən-zəngə içəridə qalırlar. Bu da xalqımızın necə dözümlü olduğunun əlamətidir.

Yaxud görürsən icra hakimiyyətində milyonlar basıb yeyib, 3-4 ilə azadlığa çıxır, lakin 3-4 min dollar qaçaqmalçılıqda suçlanan jurnalisti it yerinə qoymuruq. Niyə? Çünki gerek bir işə əlini bulayanda babat bulayasan. Xırda-xuruş korrupsiya bizə yaraşan hal deyildir. Ayıbdır. Ancaq indi mövzu bu deyil.

Keçən həftə Almaniyanın Hamburq şəhərində əli bıçaqlı bir qadın aləmi bir-birinə qatmışdı, 10 nəfəri xəstəxanəliq etmişdi. Təsədüfə bax, az qala eyni gündə bizim şanlı Bakımızda avtobusda bıçaqla gəzən zənən xeyləğinin videosu yayıldı. Xanım əfəndi bıçağı sağa-sola yellədir, xox gəlirdi, di gəl gör qorxan var idimi? Bir nəfərin də tükür təpənirdi, hamı sakitcə yola davam edirdi. Hətta mobil telefonunda oyun oynayan bir cavanmərd qadına deyirdi ki, bıçağın ucunu azca o yana elə, ekranı görmürəm, indi mənə "öldürəcəklər". Yeni oyunda.

Belə hadisələr çoxdur. Sadəcə, bizim evimizi paxıllıq yıxır. Paxıllıq olmasa daha artıq inkişaf edirik. Misal üçün, bir manis Avropa film festivallarını fəth etməyə yollanmışdı, lakin millət onu hoydu-hoyduya götürdü. Yazığın bəxti heç getirmir. Vaxtilə Abel müəllim onu BDU yurfaına hansısa üsulla qəbul eləmişdi, bitirib gül kimi prokuror olacaqdı, əclaf jurnalistlər imkan vermədilər. O yazdı, bu yazdı, Abel müəllim məcbur oldu manısı 3-cü kursdan qovsun. Həm özümüz oxumuruq, həm oxuyana imkan vermir, mız qoyuruq.

Güman edirəm bizim belə möhkəm, sərt, amansız, yumruq kimi olmağımızda qahım evliliklərinin rolu danılmazdır. Öz aramızda evlənərək, ailə quraraq sağlam nəsil, cəsur insanlar yetişdiririk. Bunu səhv oxumadınız. Tibb elminə görə, qahım evlilik xəstə uşaqlar doğulmasıyla bitir, lakin xəstələr olmasa həkimlər nəyə lazımdır? Nəticədə tibb elmimiz göylərdə pervaz edirdi. "Di" ona görə yazdım ki, təzə qanun var, yayda qahım evliliyi qadağan olunacaq, buna görə hazırda dayıqızı və bibioğlular, əmiqızı və xaloğlular nikah idarələrinə kütləvi axışmaqda imiş. Çatdırmısan gerek yad uşaqlarıyla evlənəsən, bu cür qiymətli xəzinəni it sümüyünə calaq edəsən. Nəsil daha nə cür korlanır ki...

Həkimlərimiz isə, məşallah, o qədər gözəl işləyirlər ki, nazirlik bu yaxında plastik cərrahların hamısını bir kafedrada toplamaq qərarına gəldi. Düz 42 nəfərdirlər. İstəyirsən sənə qulaqdan burun düzəltsinlər, dilini başqa yerinə tikişlər, ciyərinə çıxarıb cız-bız bişirsinlər (axırıncını məsəl üçün yazdım, ola bilsin hələlik buna nail olmaq çətinidir).

Qəzetdə plastik cərrahlarımızın bir kolxoz damı altında birləşdirilməsi məqaləsindəki detal isə, nə gizlədim, xoşuma gəlmədi. Sitat: "Bundan sonra cərrahlarımız sinə böyütmək yox, orqan bərpası ilə məşğul olacaqdır". Sitalın sonu.

Nə üçün axı? Bunlar bir-birinə niyə mane olur? Sinə də böyüdü, orqan da bərpa edin. Bizim indi, necə deyərlər, ürəyimizin köksümüzə sığışan dövrü deyil. Xalqımıza böyük sinələr lazımdır.

Yazını da şairin misraları ilə bitirir, üçrəngli istiqlal bayrağını döşlərində gəzdiren sızlərə candan salamlar göndərirəm:

*"Üz yanında tökülübdür tel nazik,
 Sinə meydan, zülf pərişan, bel nazik,
 Ağız nazik, dodaq nazik, dil nazik,
 Ağ əllərin əlvan hənadan, Pəri!"*

Kapitulyant Ermənistanda separatçıların Azərbaycan əleyhinə təxribatları artmaqdadır. Belə görünür ki, həm də Nikol Paşinyan hakimiyyətinin "yüngül əli" ilə və loyallığı fonunda.

"Böyük ehtimalla, "artsax respublikası"nın yeni prezidenti mayın 26-da bəlli olacaq. "Konstitusiya"ya əsasən namizədlər 7 gün ərzində irəli sürülməli, "prezident" isə 10 gün ərzində, yeni mayın 31-dək seçilməlidir". "Yeni Müsavat" erməni mediasına istinadla xəbər verir ki, belə bir sərəmələməni mifik "artsax parlamenti"nin mifik deputatı Metakse Akopyan bildirib.

Onun sözlərinə görə, artıq bazar ertəsi "atsax"ın yeni "prezidenti" ola bilər. "Əsas odur ki, biz prezident institutunu qoruyub saxlaya bildik. Konstitusiyaya əlavə və dəyişikliklər artıq atılmış böyük addım idi. Qalanları texniki məsələlərdir. Bu barədə rəsmi açıqlama veriləcək", - Akopyan çoxdan gorbagor olmuş saxta qurum haqda iddialı şəkildə danışarkən bildirib.

Qeyd edək ki, ötən həftə, Rusiya XİN başçısı Sergey Lavrov Ermənistandan gedəndən bir gün sonra Aşot Danielyan oyuncaq "parlamentin" yeni oyuncaq sədri "seçilib". Onun "sələfi" David İşxanyan hazırda Bakıda mühakimə olunanlardan biridir. Demək, Danielyan da hazırlaşsın.

Bakiya qarşı bu oyunlar nədən xəbər verir? Erməni mediasının yazdığına görə, Lavrov səfər zamanı Paşinyan hökumətinə "artsax institutlarını" saxlamağı tapşırıb. Bəs Paşinyan iqtidarı? Hökumət separatçı-revanşistlərin avantürasını önleyəcəkmi, ümumiyyətlə, onların yığıldığı ofis bağlanacaq mı?

Bu da diqqətçəkicidir ki, həmin gün - mayın 26-da Fransanın xarici işlər naziri Ermənistanda səfəri gözlənilirdi. Təsədüfdür mü?

Yeri gəlmişkən, mayın 20-də Erməni Apostol Kilsəsinin (AAK) "Artsax Yeparxiyası"nın "primatı", yepiskop Vrtanes Abramyanın təşəbbüsü və yeparxiya şurasının üzvlərinin iştirakı ilə "Artsax hökumətinin üzvləri" ilə görüş keçirilib.

Tribunainfo.az məlumat verir ki, tədbirdə Ermənistanın dövlət naziri Aram Sarkisyan da iştirak edib. Bu da Paşinyan hökumətinin Qarabağla bağlı mövqeyində səmimi olmadığını bir daha sübut edir. Hərçənd rəsmi İrəvan "artsax" adı ilə fəaliyyəti milli təhlükəsizliyə təhdid adlandırır. Amma hökumət nümayəndəsi separatçıların tədbirinə gedir.

Musavat.com isə xəbər verir ki, Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan

Separatçıların odla oyunu:

Bakının səbri bitir - son damla!

Rusiyanın "xeyir-duası" ilə İrəvanda "artsax" tör-töküntüləri özünə "prezident" seçir; Moskvanın çirkin planında Paşinyan iqtidarının da "əli" varmı?

yenidən regionda gərginliyi artıracaq açıqlama ilə çıxış edib. O, İrəvanda keçirilən "Yerevan Dialoqu-2025" adlı beynəlxalq forumda "etnik təmizləmə" ritorikasını gündəmə gətirib və bildirib: "Etnik təmizləmələr bizdən o qədər də uzaqda deyil, onların şahidiyik. Biz bu faciələrlə sərhədlərimizdə rastlaşmışıq. Ukrayna və Qəzza əzabları tək hal deyil, sistemin uğursuzluqlarının nəticəsidir".

Mirzoyanın bu açıqlaması təsadüfi deyil. Son günlərdə Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun İrəvana səfəri və bu səfərdən sonra Ermənistanda dəyişən ritorika diqqətdən yayınmamalıdır. Xüsusilə Ermənistanın həm müxalifətində, həm iqtidarında, həm də mediada revanşist ritorika güclənir, yeni iddialar səsləndirilir. Hətta məlumata görə, "artsax" adlanan qondarma qurumun "prezidenti" seçilmək üzrədir - bu isə açıq-aşkar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qarşı növbəti təxribatdır.

AMİP sədri, deputat Arzuxan Əlizadə "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Şahramanvan qondarma qurumu buraxıldığını elan edib və qərar imzalayıb: "Onlar Qarabağdan könüllü getdikdən sonra İrəvanda bir müddət fəaliyyət göstərdilər, qondarma rejimin bərpasına cəhd etdilər. Əslində Ermənistan hökuməti bu məsələdə bəzi boşluqlar buraxdı. Halbuki Paşinyan "artsax" adlı uydurma subyektin varlığını əleyhinədir. Hətta açıq şəkildə deyilib ki, "Ermənistanda hökumət içində hökumətin olması-

na imkan verilməyəcək". Onlara cinayət işi də açılmışdı. Ancaq Rusiyanın təzyiqi nəticəsində hökumətin geri çəkildiyini görmək olar. İndi isə Şahramanvan adlı separatçı qondarma qərarını qüvvədən salan növbəti oyuncaq addım atıb. Fikrimcə, burada Rusiyanın təsiri var".

Deputatın sözlərinə görə, Lavrovun İrəvana səfərindən sonra separatçılar aktivləşib: "Bu səfər çərçivəsində Rusiyanın qondarma qurumun fəallaşması barədə göstərişinin olduğunu istisna etmərim. Bu dairələrin işi Azərbaycan-Rusiya əlaqələrinə də zərər vurmaqdır".

A.Əlizadə bildirib ki, hazırda qondarma qurumu dirçəltmək cəhdləri var: "Onların fəallaşması Azərbaycanla Rusiya münasibətlərinə zərər vurur. Bu qüvvələr kapitulyasiya edib, bir hissəsi Bakıda mühakimə olunur, yerdə qalanlar isə İrəvanda təlimat əsasında aktivləşib. Burada şimal qonşumuzun rolunu istisna etmərim. Yeni separatçı qüvvələrdən istifadə edilir, sülh prosesi ləngiyir, Paşinyana daxilə ciddi təzyiq göstərilir".

Milli Cəbhə Partiyasının başqan müavini Məhəmməd Əsədullazadə isə hesab edir ki, Rusiya Bakı-İrəvan arasında sülh müqaviləsi danışıqlarında separatçıların iştirakını təklif edir: "Ermənistanda Qarabağ separatçıların aktivliyi, qondarma prezident seçkisi və s. bu kimi proseslər Azərbaycanla sülh prosesinə mane olacaq. Təbii ki, separatçıların fəaliyyətini inkişaf etdirmə-

si 2026-cı il seçkilərinə hazırlıq prosesidir. Hazırda İrəvanda "artsax" nümayəndəliyi Paşinyan əleyhinə siyasi mərkəzə çevrilib".

Onun fikrincə, Ermənistan baş naziri Ələsgər "Qarabağ hərəkətinə" imkan verilməyəcəyini elan etməsinə baxmayaraq separatçıların fəaliyyət azadlığının şahidi oluruq: "Eks-prezidentlər - Köçəryan və Sərkisyan məhz Qarabağ məsələsindən yenidən istifadə etməkdədir. Qeyd edim ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsində Qərbin zəif çıxış etməsi, danışıqlarda Rusiyanın əlini gücləndirməsi Paşinyanın qərbyönümlü siyasətinə təsir etməkdədir. Moskvanın İrəvana təzyiqləri artmaqdadır. Paşinyan Qərbin seçki öncəsi Rusiya ilə konfrontasiyaya gətirmək kursunu həyata keçirməyə başlayır. Bu fonda Qarabağ separatçıların yenidən dirilməsi baş verir".

Partiya funksionerinin sözlərinə görə, Rusiya Qarabağ məsələsinin bağlanması maraqlı deyil: "Lavrovun Ermənistan səfəri məhz Azərbaycan əleyhinə aparılan siyasətin tərkib hissəsidir. Paşinyanın Rusiyanın bu planına qoşulması regionda sülh planının üstündən xətt çəkilməsinə və Avropa ittifaqı ilə əlaqələrin qınılmasına gətirib çıxara bilər. Paşinyan seçki ərəfəsində Rusiya ilə eyni xəttə qayıtmaq götürməsi nümayiş etdirəcək. Amma seçkilərdə yenidən qələbə əldə etdikdən sonra öz ənənəvi siyasətinə qayıdacaq. Çünki Rusiyanın orbitinə qayıtmaq onun siyasi iflası ola bilər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Zəngəzur məsələsi bitdi? - Moskva və Tehrandan mesajlar

Rusiya üçün dəhlizin açılması hava-su kimi lazımdır, lakin onun müttəfiqi İranın mövqeyi dəyişmirsə, bu logistika necə işə düşəcək? - iki mövqe

“Biz Azərbaycanla İran arasında münasibətlərdə dəyişiklikləri müşahidə edirik: birgə təlimlər keçirlər, İran alternativ dəhliz təklif edib. Zəngəzur dəhlizi artıq aktuallığını itirib”.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, bu sözləri rusiyalı politoloq Stanislav Tarasov erməni mediasına müsahibəsində bildirib.

İranın İrəvandakı səfiri Mehdi Sübhani isə Ermənistan mediasına açıqlamasında yenə Azərbaycana qarşı təxribat xarakterli fikirlər səsləndirib. O iddia edib ki, Zəngəzur dəhlizi açılmayacaq. Ardınca rəsmi Bakının ünvanına “Heç bir məsələni güc yolu ilə həll etmək olmaz” mesajını göndərilib. Səfir bu sözləri ilə Azərbaycanı “hərbi güc tətbiq etməkdə” ittiham edib və “bu-na imkan verməyəcəklərini” bildirib.

Göründüyü kimi, Tarasov Zəngəzur dəhlizinin əhəmiyyətini itirdiyini, Araz dəhlizinin alternativ olduğunu söyləsə də, iranlı diplomat yenə rəsmi Tehranın çeynənmiş mövqeyini təkrarlayıb. Hərgah Zəngəzur dəhlizi həm də beynəlxalq layihədir. Onu “Araz dəhlizi”nə bərabər tutmaq olmaz. Çünki Zəngəzur koridoru Orta dəhlizin bir hissəsidir, Çinlə Avropanı birləşdirir. Yeni burada təkəcə Azərbaycandan Azərbaycana quru keçid hədəf deyil, Qərblə Şərq arasında logistikanın təmin olunması geoiqtisadi plandır.

Amma maraqlıdır ki, rusiyalı ermənipərəst ekspert Tarasovun Zəngəzur dəhlizinin aktuallığını itirdiyini iddia et-

məsinə baxmayaraq, onun ölkəsi Rusiya bu layihənin işə düşməsində son dərəcə maraqlıdır. Çünki Moskva 10 noyabr (2020) üçtərəfli sənədin 9-cu bəndindən möhkəm yapışaraq dəhlizə nəzarətin onda olmasına ümid edir.

Bes Rusiyanın müttəfiqi İran Sübhaninin təmsalında tutduğu mövqeyi dəyişmirsə, bu logistika necə işə düşəcək?

Siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bu dəhlizin mütləq şəkildə açılacağını qeyd etdi: “Birdəfəlik anlamaq lazımdır ki, Zəngəzur dəhlizinə İranın, Ermənistanın və Rusiyanın hansı münasibət bəsləməsindən asılı olmayaraq, o, mütləq açılacaq, bunun alternativ yoxdur. Rusiyanın, İranın və Ermənistanın dəhliz ətrafındakı çabaları isə bu layihədən maksimum pay almaq uğrunda savaşıdır. Lakin bu dövlətlər anlamalıdır ki, Zəngəzur dəhlizi Azərbaycanın indiki və vaxtilə əlindən qanunsuz olaraq alınmış Qərbi Zəngəzur ərazilərindən keçəcək. Deməli, bu məsələdə regionun söz sahibi də Azərbaycan olacaq. Bir sözlə, Zəngəzur dəhlizi layihəsi dünyanı yenidən bölüşdürmək uğrunda çarpışan iki böyük gücün - Amerika Birləşmiş Ştatlarının və Çinin birbaşa maraqları dairəsində olan mə-

sələdir. Bu səbəbdən layihə də bu iki gücün istəyinə uyğun olaraq, zamanında Azərbaycan vasitəsilə reallaşdırılacaq. Azərbaycan Prezidentinin Çin səfəri, ABŞ Prezidenti Donald Trampın Türkiyə və Azərbaycan prezidentlərinə münasibəti, ABŞ dövlət katibi Marko Rubionun bu günlərdə Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin tezliklə bağlanmasında Ağ Evin maraqlı olduğunu dilə gətirməsi və bu fikirləri Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Ermənistanla səfəri zamanı verdiyi bəyanatlardan sonra səsləndirməsi təsadüf ola bilərmi? Əlbəttə ki, yox! Birləşmiş Ştatlar Cənubi Qafqazda əsaslanmaq istəyindədir. Onun Avroasiya siyasətində yollara, kommunikasiyalara və resurslara nəzarət etmək kimi mühüm hədəfləri ortadadır”.

F.Yusifov qeyd etdi ki, qonşu dövlətlər Cənubi Qafqazda onun açar dövləti olan Azərbaycana ABŞ və Çinin verdikləri önəmin fərqi qeyd etdilər: “Zəngəzur dəhlizinin bir qanadının İran üzərindən keçməsi isə heç nəyi dəyişmir. Buna Azərbaycan hökumətinin İranla münasibətləri normallaşdırmaq yolunda atdığı bir addım kimi də baxmaq olar. Yeni İran üzərindən keçəcək yolun böyük layihənin reallaşdırılmasına heç bir ziyanı olmayacaq. Qoy bu yol da böyük layihənin bir qanadı kimi mövcud olsun.

Biz sabah yerləşdiyimiz regionda nələrin baş verəcəyini indidən proqnozlaşdırmaq bilərəm. Sabah İran hansı durumda olacaq? Ermənistanın bu gün oynadığı sərşəm oyunları onun üçün nə ilə bitəcək? Rusiya-Ukrayna müharibəsi necə yekunlaşacaq? Bu müharibədə kim qalib gələcək? ABŞ Rusiyanın bu müharibədə qalib gəlməsinə imkan yoxdursa (bu gün görünən budur), bunun müqabilində Rusiyanı özündən hansı səviyyədə iqtisadi və təbii ki, siyasi asılı vəziyyətə salacaq? Regionda baş verən hadisələrlə bağlı nə qədər çox suallar olsa da görünən budur ki, Zəngəzur dəhlizinə Azərbaycandan dolayı digər region dövlətlərinin ciddi təsiri mümkünsüzdür və bu bir gerçəkdir”.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Azər Badamov Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizini güc yolu ilə açmaq istəyi olmadığını söylədi: “Zəngəzur dəhlizi heç vaxt öz əhəmiyyətini itirməyib və itirməyəcək. Bu, həm Azərbaycanın, həm də böyük bir coğrafiyanın hədəfidir. Araz dəhlizi, sadəcə, Zəngəzur dəhlizinin alternativini kimi fəaliyyət göstərəcək. İrəvandakı İran səfiri Mehdi Sübhani Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı açıqlama verməklə Azərbaycan-İran münasibətlərinin inkişafından özünün xəbərsiz olduğunu göstərir. Çünki ölkələrimiz arasında

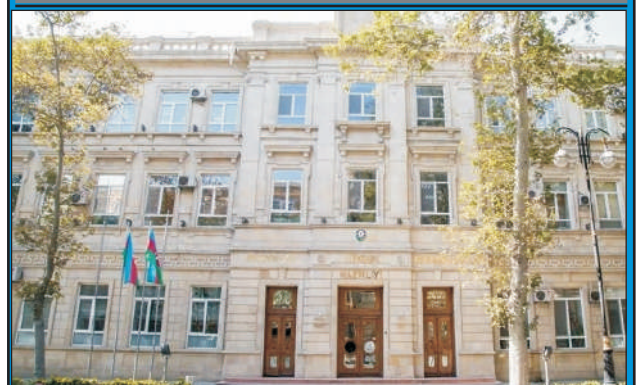
Putinlə Paşinyan nələ danışdı?

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla Rusiya Prezidenti Vladimir Putin arasında telefon danışığı baş tutub. Musavat.com xəbər verir ki, Ermənistan Nazirlər Kabinetindən verilən məlumata görə, Paşinyan Azərbaycanla sülh sazişi layihəsinin razılaşdırıldığını Rusiya liderinə bildirib.

Telefon danışığında Cənubi Qafqazda sülhün və sabitliyin bərqərar olunması, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşdırılması, o cümlədən gələcək addımlar ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Danışıklardan sonra Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova da çıxış edərək bildirib ki, Rusiya Azərbaycan və Ermənistan nümayəndələri arasında təmasların qurulması üçün platforma təqdim etməyə hazırdır. Onun sözlərinə görə, Moskva prosesin irəliləməsi üçün üzərinə düşəni etməyə davam edəcək.

[Musavat.com](https://musavat.com)

Azərbaycan Rusiyanın “Tsarqrad” saytını blokladı

Azərbaycan ərazisində Rusiya təbliğatına xidmət edən “Tsarqrad” telekanalının rəsmi saytına giriş bloklanıb. Sayt artıq ölkə daxilində əlçatmaz vəziyyətdədir. Musavat.com-un məlumatına görə, bu addım Minval.az saytının baş redaktoru Emil Mustafayevin Azərbaycan Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə etdiyi rəsmi müraciətdən sonra atılıb.

Emil Mustafayev müraciətində “Tsarqrad” kanalının Azərbaycan əleyhinə yalan və təxribat xarakterli məlumatlar yaydığını, bu səbəbdən tədbir görülməsinin zəruriliyini qeyd edib.

Baş redaktorun çağırışından sonra müvafiq qurumlar hərəkətə keçib və kanalın saytına girişin məhdudlaşdırılması barədə qərar verilib.

Bu hadisə Azərbaycanda təbliğat resurslarının qarşısının necə qətiyyətlə alınacağını bariz nümunəsi kimi qiymətləndirilir. Eyni zamanda bu bloklama addımı ölkəmiz əleyhinə saxta nəratiivlər yayan digər media orqanlarına da ciddi xəbərdarlıq kimi dəyərləndirilir.

[Musavat.com](https://musavat.com)

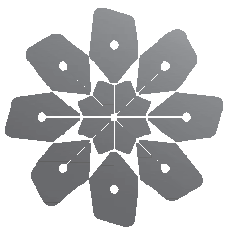
münasibətlərdə yeni səhifə açılıb və bütün məsələlər qarşılıqlı anlaşma yolu ilə həll olunur. O cümlədən birgə hərbi təlimlərimizin və layihələrimizin uğurla həyata keçirilməsi münasibətlərin inkişafı deməkdir”.

Deputat vurğuladı ki, amma səfir Sübhani Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı yeni güc tətbiq edilməsindən danışır: “Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizini güc yolu ilə açmaq kimi bir istəyi yoxdur. Bu dəhlizin açılması üçün Ermənistanın özü yalvaracaq. Çünki bu, təkəcə Azərbaycan üçün maraqlı layihə deyil. Bu layihə global əhəmiyyət daşımağa başlayıb. Belə ki, Zəngəzur dəhlizi Orta dəhlizin tərkib hissəsi kimi qeyd olunur. Bu dəhlizin açılması ilə Orta dəh-

lizin yük ötürmə gücünü 6 milyon tona qədər artırmaqla bərabər, proqnozlaşdırılır.

Bu da Asiya ilə Avropa arasında yükdaşımalarda yeni bir səhifənin başlanğıcı olacaq. Zəngəzur dəhlizi həm də Ermənistanın beynəlxalq yükdaşımalarda iştirakına yol açar. Beynəlxalq tranzit daşımalar həm də büdcəyə gəlir deməkdir. Bu baxımdan Araz dəhlizi istifadə verilənə qədər Ermənistan Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı hazır olduğunu bildirməyini hesab edərik. Bu baxımdan Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Sübhani-nin və Tarasovun açıqlamalarının regionda yaranmış yeni realıqdan uzaq olduğunu hesab edərik”.

■ Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Azərbaycan qarşısına qoyduğu bütün hədəflərə çatmaq üçün gələcəyə hesablanmış uğurlu daxili və xarici siyasət həyata keçirir. Bütün dövlətlər və xalqlarla sülh, dostluq şəraitində yaşamaq niyyətini dəfələrlə bəyan edən ölkəmiz ən mötəbər beynəlxalq təşkilatlarda təmsil olunaraq qarşılıqlı əlaqələrin genişləndirilməsi və bu münasibətlərin çoxşaxəli əməkdaşlığa çevrilməsi istiqamətində fəal iş aparır, dünyada və regionda sülhün, təhlükəsizliyin qorunmasına və möhkəmlənməsinə layiqli töhfələr verir.

Artıq bir müddətdir ki, türkdillli dövlətlərin başçıları arasında təmasların yeni formatda davam etdiyini müşahidə edirik. Təmasların mütemadi xarakter almasında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin fəaliyyəti danılmazdır. Çünki Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev xarici siyasətdə türkdillli dövlətlərlə əlaqələrin inkişaf etdirilməsini prioritet məsələlərdən biri hesab edir.

Dövlət başçısı bu ölkələrlə iqtisadi, siyasi, humanitar və digər sahələr üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi istiqamətində ardıcıl siyasət həyata keçirir. Azərbaycan liderinin türkdillli dövlətlər arasında təmasların inkişafında göstərdiyi səylər hər zaman təqdir edilib.

Bu barədə **deputat Aydın Hüseynov** "Yeni Müsavat"a şərhində bildirib ki, Prezident İlham Əliyev tərəfindən irəli sürülən təklif və təşəbbüslərin həyata keçirilməsi türkdillli ölkələr arasında əlaqələrin inkişafına əsaslı töhfə verib. "Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri tarixində ikitərəfli münasibətlərin ən yüksək zirvəyə ucaltması, Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan və Türkmənistanla qarşılıqlı əlaqələrin inkişaf etdirilməsi, türkdillli ölkələr arasında integrasiya prosesinin geniş vüsət almasında Azərbaycanın körpü rolunu oynaması, habelə Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının Türk Dövlətləri Təşkilatına çevrilərək yeni statusda fəaliyyəti göstərməsində

İnteqrasiya, əməkdaşlıq

YENİ ÜSAVAT
N 91 (8701) 27 may 2025

Azərbaycan türkdillli ölkələrin

lokomotivi rolunda

Deputat: "Prezident tərəfindən irəli sürülən təklif əlaqələrin inkişafına əsaslı töhfə verib"

Aydın Hüseynov

xidmətləri böyükdür. Artıq bir neçə ildir ki, Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələri, o cümlədən türk dövlətləri ilə münasibətlərində böyük canlanma müşahidə olunur. Son illər dünyada baş verən proseslər ölkələrdən birgə əməkdaşlıq, birlikdə hərəkət etməyi və ümumi səylər göstərməyi tələb edir", - deputat deyib.

O bildirib ki, bu gün Azərbaycanın xarici siyasətində biz bunun şahidi oluruq: "Prezident İlham Əliyevin son illər ərzində Mər-

kəzi Asiya, o cümlədən regionun türkdillli ölkələrinə ardıcıl səfərləri və həmin dövlətlərin başçıları ilə Azərbaycanın səfərləri Türk dünyası üzvləri ilə əlaqələrimizin genişlənməsini, dərinləşməsinə və strateji xarakter almasını şərtləndirir. Səfərlər zamanı imzalanan müqavilələr, sazişlər ölkələrimiz arasında münasibətlərin gələcək kon-turlarını müəyyənləşdirir. Azərbaycanın xarici siyasətində türkdillli ölkələrlə münasibətlərin inkişafı mühüm yer tutur. İqtisadi, siyasi, mədə-

ni, enerji və nəqliyyat sahəsində sürətlə inkişaf edən Türk Dövlətləri Təşkilatının üzvü olan dövlətlərlə Azərbaycan arasında əlaqələr xüsusilə son illərdə durmadan genişlənir".

Deputat qeyd edib ki, Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycanın nəqliyyat-logistika imkanlarının genişlənməsi, Zəngəzur dəhlizinin reallaşdırılması məsələsi ölkəmizi Şərqlə Qərb arasında mühüm nəqliyyat qovşağına çevirib:

"Təsədüfi deyil ki, bu gün Mərkəzi Asiya ölkələrindən, bir qədər də uzağa getsək, Çindən Avropaya gedən ən qısa və təhlükəsiz tranzit daşı-malar məhz ölkəmizin ərazisindən həyata keçirilir, bu da Azərbaycana marağı getdikcə artırır. Dünyada cərəyan edən son hadisələr fonunda Azərbaycanın da üzərində yerləşdiyi Orta dəhlizin əhəmiyyəti artmaqdadır. Dövlətimizin başçısının uzaqgörən siyasətinin nəticəsi olaraq Azərbaycanda müasir nəqliyyat-logistika infrastruk-

tu yaradılıb və ölkəmiz beynəlxalq nəqliyyat şəbəkələri-nə integrasiya olunub.

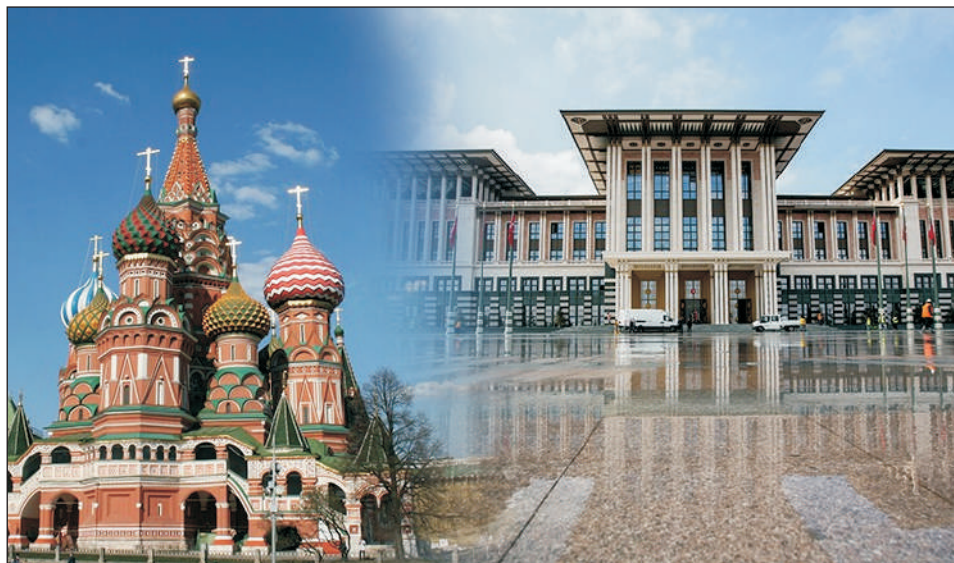
Azərbaycan reallaşdırdığı nəhəng infrastruktur layihələri ilə Avropa ilə Asiya arasında vazkeçilməz nəqliyyat qovşağına və tranzit mərkəzə çevril-məkdədir. Şərq-Qərb dəhlizi Avropa ilə Asiya arasında ən qısa, təhlükəsiz və iqtisadi baxımdan səmərəli bağlantı ola-raq Avrasiya məkanında sə-rnişin və nəqliyyat daşı-maların gücləndirilməsinə böyük töhfə verəcək. Bu gün Orta dəhlizə artan maraq heç də təsadüfi deyil. Çünki bu beynəlxalq nəqliyyat marşrutu Çin-dən, Qazaxıstandan, Xəzər dənizindən, Azərbaycan və Gürcüstan ərazisindən keçərək Türkiyə və Avropa ölkə-lərinə qədər uzanır və Şərqdən Qərbə yükdaşımalarda son dərəcə əhəmiyyətli yoldur. Bu marşrutun ən vacib hissəsi isə təbii ki, Zəngəzur dəhlizi ola-caq".

A.Hüseynov vurğulayıb ki, ölkəmiz hazırda Avrasiya məkanının mühüm lo-gistik mərkəzlərindən biri kimi tanınaraq yeni təşə-büslər irəli sürməkdə da-vam edir: "Eyni zamanda İpək Yolu üzərində geniş iqtisadi zolağın yaradılmasının fəal iştirakçısı olan Azərbaycan gerçəkləşdirdiyi geniş-həcmli layihələrin nəticəsi olaraq müxtəlif istiqamətlərə tranzit daşı-maların səmərəli təşkilinə etibarlı təminat ve-rir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

"Türkiyə və Rusiya Qafqazda toqquşa bilər" iddiası - rəy

Kreml İrəvanı Bakı və Ankaraya qarşı qızıqdır; analitiklərdən yeni ssenariyə hazırlıq xəbərdarlığı...

Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Ermənistanı mayın 20-21-də baş tutan səfəri ilə bağlı erməni hərbi ekspert Ayk Nahapetyan sensasion iddialarla çıxış edib. O, Lavrovun Ağrı dağının fonunda çəkilən fotosunun Rusiya XİN-in sosial şəbəkə hesabında paylaşılmasının təsadüf olmadığını bildirib.

"Zəngəzur Rusiya üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Təsədüfi deyil ki, Sergey Lavrov mətbuat konfransı zamanı

Qafanda Rusiya konsulluğunun açılması ilə bağlı işlərin davam etdirildiyini bir daha vurğuladı. Lavrovun səfərinin

növbəti mühüm mesajı isə onun Ermənistanı gələn kimi ilk olaraq Qələbə parkını ziyarət etməsi və Böyük Vətən müharibəsi qurbanlarının xatirəsini yad etməsi, Ağrı dağının fonunda fotosunun yayımlanmasıdır", - o bildirib.

Nahapetyanın iddiasına görə, Türkiyə Qara dəniz,

Suriya və Cənubi Qafqazda Rusiyanı sıxışdırır: "Lavrov İrəvana Rusiyanın Cənubi Qafqazda böyük müharibəyə hazırlaşdığını göstərməyə gəlmişdi, ona görə də Ermənistan hakimiyyətinin mövqeyini aydınlaşdırmaq vacibdir".

Erməni hərbi ekspertin iddiaları nə dərəcədə əsaslıdır və Azərbaycan hansı ön hazırlıqları görməlidir? Rusiya bölgədə Türkiyə ilə toqquşa bilərmi? Bu onun nəyinə lazımdır?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Lavrovun İrəvana səfəri zamanı davranışları və bəyanatları təkcə Ermənistanı deyil, Türkiyə və Azərbaycana da mesaj idi: "Lavrov Ağrı dağı fonunda şəkil çəkdirib paylaşmaqla Ermənistanı və Türkiyəyə mesaj verdi ki, Ermənistan Ağrı dağına iddiasından əl çəkə bilməz. Rusiya Ermənistanda daha da möhkəmlənməyə çalışır. Hesab edir ki, bunu etməsə Ermənistan Türkiyə və Azərbaycanla əlaqələr quracaq, Rusi-

yadan asılılığı get-gedə azalacaq. Ona görə də Ermənistanı Lavrovun səfəri həyata keçirildi. Rusiya Türkiyə ilə açıq qarşıdurmaya getməz. Lakin Ermənistanı həm Türkiyə, həm də Azərbaycanla münasibətlər qurmaması üçün müxtəlif yollarla təsir etməyə çalışa bilər. Ermənistanın Rusiyanın gizli təhriki ilə Azərbaycana qarşı təxribatlar həyata keçirəcəyi ehtimalı get-gedə artır. Rusiya aranı qarışdırmağa bilər. Azərbaycan ayıq-sayıq olmalıdır. Hazır olmalıdır. Eyni zamanda Ermənistan bilməlidir ki, Azərbaycanla qarşı təxribatlar, hücumlar olacağı halda Türkiyə ilə imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi işə düşə bilər. Bunun qarşısını Rusiya da ala bilməz".

Professor Qabil Hüseynli isə bildirdi ki, Lavrov faktiki olaraq Ermənistanı qızıqdırmaq, ermənilərdə revanşist əhvalı artırmaq üçün gəlmişdi: "Ermənilər istər iqtidar, istər müxalifət öz qanlarından olan Lavrovun mesajını alıblar. Lavrovun səfəri başa çatandan sonra Azərbaycanla qarşı açıqlamalar və bəyanatlar sərtləşib. Hətta xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Azərbaycanı Qarabağda etnik təmizləmə həyata keçirməkdə ittiham etdi. Düzdür, əvvəllər də Mirzoyanın dilindən belə böhtanlar eşitmişik. Amma ən azından son aylarda nə onun, nə də digər er-

məni rəsmilərin ritorikasında bu cür iddialar, Azərbaycanı qıçılandırıraq, gərginlik yara-dacaq fikirlərə rast gəlmirdik. Paşinyan hətta Albaniya paytaxtında Azərbaycan Prezidentini kofe içməyə dəvət etmişdi. Rusiya Ermənistanın Azərbaycanla kofe içmək qədər yaxınlaşmasına dözmədi".

Q.Hüseynli dedi ki, Lavrov dərhal İrəvana gəldi və erməniləri qızıqdırıb getdi: "Rusiya bu bölgədə daimi sülhün olmasını istəmədiyini bir daha açıq şəkildə ortaya qoydu. Lavrov verdiyi bəyanatlarla həm Qərbə, həm Türkiyəyə mesaj ötürdü ki, Paşinyanla müəyyən fikir ayrılıqları zaman-zaman olsa da Ermənistan Rusiyanın forpostu olaraq qalır, Moskva İrəvanı sərbəst buraxmaq fikrində deyil. Rusiya Cənubi Qafqazda, o cümlədən Ermənistanda Türkiyənin mövqelərinin güclənməsini heç zaman istəməyib, bunu öz maraqlarına təhlükə sayıb və bu gün də belə düşünür. Ona görə də bütün imkanları ilə Türkiyəni uzaqda tutmağa çalışır və çalışacaq. Ermənistanı da imkan vermək istəmir ki, Türkiyə ilə əlaqələri qurulsun, Azərbaycanla sülh sazişi imzalasın. Azərbaycan Ermənistanın Rusiya təhriki ilə təxribatlara əl atacağı ssenariyə hazır olmalıdır".

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Son illərdə dəniz məhsulları ilə yanaşı, ölkəmizdə qurbağa ətinə də maraq yaranıb. Bu suda-quruda yaşayan canlının ətinin satışı ilə məşğul olan İlqar Nuriyev bildirib ki, qurbağa əti Azərbaycana xarici Asiya ölkələrindən dondurulmuş şəkildə idxal olunur.

Ölkədə artan qurbağa əti satışı - həkim və ilahiyyatçıdan xəbərdarlıq

Seyfəddin Əsəd: "Qurbağa ən təmiz canlılardan sayılır"
Fərid Abdulla: "Qurbağa ətinin yeyilməsi haramdır"

Artıq restoranlarda da qurbağa əti menyunun adı hissəsinə çevrilib. İşə obyektlərindən birinin meneceri Qurban Quliyev isə deyib ki, bu ət məhz toyuq ətinə bənzər təamdır: "Bu məhsula son dövrlərdə tələbat çoxdur. Adı toyuq əti kimi yağda qızardılır".

Bəzi paytaxt sakinləri isə bu qıddan iyrendiyini deyərək ölkə üçün uyğun olmadığını vurğulayırlar. **Sağlam qidalanma üzrə mütəxəssis Məhsəti Hüseynova** qeyd edib ki, əgər bu məhsul düzgün şərətdə saxlanılmasa, ziyandır: "Saxlanılma temperaturuna diqqət yetirilməlidir. Bununla yanaşı, məhsulun donu açılıb sonra yenə dondurularsa, onun tərkibindəki mikroorqanizmlər çoxalır, bu da zəhərlənməyə səbəb ola bilər".

Həkim-terapevt Zakir Quliyev isə daha ciddi məqama diqqət çəkir: "Qurbağa ətinin tərkibində ciddi parazitlər, bakterial infeksiyalar var. Qurbağa daha çox çirkli sulara yaşadığı üçün salmonella, ayremonas kimi infeksiyalarla zəngin olur. Eyni zamanda tərkibində güclü, öldürücü xüsusiyyətə malik zəhərli maddələr var. Qurbağa əti həddindən artıq allergik reaksiyaya, hətta anafilaktik şoka qədər gətirib çıxara bilər".

Qeyd etmək yerinə düşər ki, qeyri-adi və ekzotik yeməklərə maraq göstərən insanlar üçün qurbağa əti xüsusi maraq doğurur. Dünyanın bir çox ölkəsində, xüsusilə Fransa, Çin və Vyetnam kimi mətbəxləri ilə məşhur olan yerlərdə bu

növ ət normal kulinariya təcrübəsinin bir hissəsidir. Yeri gəlmişkən, Bakıda restoranların menyularında qurbağa ətinin təklif edilməsinə az rast gəlmək olar. Yalnız "BIC Asian Fusion" restoranı qurbağa əti təqdim edən azsaylı məkanlardandır. Bununla belə, qurbağa əti ölkəmizdə geniş yayılmış bir qida növü olmasa da, bəzi restoranlar onu əsasən idxal yolu ilə, xüsusilə Fransadan gətirilən məhsul kimi təqdim edir. 2018-ci ildə yayımlanan məlumatlara əsasən, bəzi paytaxt restoranlarında müştərilərə qurbağa əti təklif olunurdu, lakin bu məhsulların yoxlanışına dair Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi rəsmi nəzarətin aparılmadığını bildirmişdi. Azərbaycanda qurbağa əti ilə bağlı diqqət çəkən digər bir məqam isə Salyan rayonunun Şorsulu kəndində yerləşən və 2016-cı ildə fəaliyyətə başlayan "Azərifrog" MMC adlı təsərrüfatdır. Bu müəssisə əsasən Fransa kimi ölkələrə ixrac məqsədilə qurbağa yetişdirir. Beləliklə, Azərbaycanın özündə bu ətin istehsalı mövcuddur, lakin yerli bazarda hələlik geniş yayılmayıb.

Xalq təbabəti üzrə mütəxəssis Seyfəddin Əsəd mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, qurbağa ən təmiz canlılardan sayılır: "İki təmiz canlı var: biri zəlidir, biri də qurbağadır. Qurbağa beş dəfə özünü suya salıb çıxarır və təmizlənir. Yəni bu qədər təmizdir. Qurbağa ətinin istəyənlər rahatlıqla yeyə bilər, çünki qadağası yoxdur. Tibbi ba-

xımdan da heç bir əks-göstəriş yoxdur. O ki qaldı toyuq əti ilə müqayisəyə - qurbağa ətinin bir dəfə dadan adam həmişə onu yemək istəyir. Çox zaman toyuq ətindən üstün tutulur.

Xüsusi təyinatlılarda hazırlıq keçən şəxslərə qurbağa əti verilir. Amma yeyilməsi üçün xüsusi yetişdirilən qurbağalar istifadə olunmalıdır. Eyni zamanda digər ət məhsulları necə saxlanılırsa, qurbağa da o qaydada soyuducuda xüsusi şəraitdə saxlanmalıdır. Ən əsası isə budur ki, qurbağa hər cür qidana qəbul etmir - dünyada qidalanması ən çətin olan canlılardan biridir. Qurbağa min bir dərindən bronxial astma, zob xəstəlikləri, süd vəzisinin mastopatiyası, yuxusuzluq kimi problemlərin müalicəsində qurbağadan istifadə olunur".

İlahiyyatçı Fərid Abdulla da mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Xeyli müddətdir sosial şəbəkələrdə müxtəlif ekzotik heyvanlardan, həşəratlardan, bitkilərdən, meyvələrdən qida kimi istifadə edilməsi çox geniş yayılıb. Bu videoları izləyən bir qisim insan buna maraq duyur. Görəsən, dadı necədir, qoy mən də dadına baxım və bu qəbil nələrsə. Bu marağın artdığını görən tacirlər bunu biznesə çevirməyə çalışırlar. Əslində bu məsələ kökdən batıl bir şey deyil. Məsələdə iki faktor var. Bir var, həyatını müsəlman kimliklə, inancla və qaydaları ilə yaşayanlar. Bir də var, bu cür şeylərə önəm verməyənlər. Birincilər üçün nə yeyib içdikləri, bunun şəriətə müvafiq olub-olmamaları çox önəmlidir. İkincilər üçün önəmli deyil. İndi isə mövzu qurbağa ətidir. Onun dövrüyyəyə buraxılmasıdır. Mən elə də inanmıram ki, buna böyük

maraq olsun. Üstəlik, kimsə qurbağa ətindən mütəmadi qoyun, mal, balıq əti kimi istifadə edən deyil. Mövzumu heç bu da deyil. Məsələ budur ki, qurbağa ətinin müsəlman yeyə bilər, yox-

sa yox?"

İlahiyyatçı əlavə edib ki, bu, əqidəvi məsələ deyil: "Fiqhi məsələdir. Yeni İslam dinin hüquq və qaydalar bölməsində bundan danışılır. Bu məsələlər təfərrüat olduğu üçün hədis mənbələrində buna yer verilib. Qurbağa ətinin yeyilməsi haram hesab edilir. Özü murdar, nəcis hesab olunmasa da, hətta öldürülməsi belə, məkrüh (bəyənilməyən) bir əməl olaraq qeyd edilsə də, qida kimi istifadə edilə bilməz. Quranda, Əbəsə surəsinin 24-cü ayəsində qeyd edilir ki, qoy insan nə yediyinə nəzər salsın. Buna görə də qida məsələsi İslam mədəniyyətində önəmli yer tutur. Hər rəngarənglik, fərqli dad, ekzotika arxasınca qaçmamışdan öncə insan nə yediyinə fikir verməlidir. Çünki yemək təkcə aclığı doyurmur, bunun digər təsirləri də vardır".

Pediatr Vaqif Qarayevin də mövzu ilə bağlı sosial mediada yazdığı fikir diqqət çəkir: "Pandemiya vaxtı çinlilərin yedikləri paylaşılırdı. Uçan, qaçan, sürünən, üzən nə varsa hamısı çinlilərin qida rasionunda var. Bizə iyrenc görünürdü. Təbiidir, hər regionun, hər xalqın əsrlərlə formalaşmış qida mədəniyyəti var. Tutaq ki, hansısa avropalı qurbağa ətinin delikates hesab edir. Bizim mətbəxdə də olmalıdır? Qurbağanı niyə təbliğ edirlər, anlaşılmır. Fərqli faydası yoxdur. Bu, elitərlə və müasirlikdirsə, olmaz olsun".

✎ **Afaq MİRƏYİQ,**
 "Yeni Müsavat"

Nəzrinin ölümünə görə məhkəmə başlayır

Bakıda burun əməliyyatından sonra komaya düşən Nəzrin Mansurlunun ölüm faktı üzrə başlanmış cinayət işi məhkəməyə göndərilib.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə Nəsimi Rayon Prokurorluğunun məlumatında deyilir.

Qeyd olunub ki, cari il yanvarın 12-də 1995-ci il təvəllüdlü Nəzrin Mansurlunun rinoplastika əməliyyatından sonra vəziyyətinin kəskin ağırlaşması səbəbindən yerləşdirildiyi xəstəxanada ölümü faktı üzrə Nəsimi Rayon Prokurorluğunda başlanmış cinayət işinin istintaqı tamamlanıb.

İstintaqla həkim-otorinolaringoloq Sənan Mehdiyevin yanvarın 3-də Nəzrin Mansurlunun üzərində rinosseptoplastika cərrahi-əməliyyatını qüsurlu icra etməsi səbəbindən sonuncunun ölümünə səbəb olmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Toplanmış sübutlar əsasında Sənan Mehdiyevə Cinayət Məcəlləsinin 314.2-ci (ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə səbəb olan səhlənkarlıq) maddəsilə ittiham elan edilməklə cinayət işi baxılması üçün aidiyyəti üzrə rayon məhkəməsinə göndərilib.

Bir ayın əsgəri öldü

Oğuz rayonunun Xaçmaz kəndindən hərbi xidmətə çağırılan əsgər Fariz Sadiq oğlu İsayev dünyasını dəyişib. Bakupost.az xəbər verir ki, 20 yaşlı Fariz hərbi xidmətə bir ay öncə başlayıb. Andicmə mərasimindən sonra Qubada yerləşən N saylı hərbi hissəyə göndərilən əsgər üç gün sonra - mayın 10-da dünyasını dəyişib.

İddialara əsasən, qızdırması olan əsgərə antibiotik iynəsi vurulub və o, iynənin təsirindən şoka düşərək ölüb. Qeyd edək ki, əsgərin ölümü ilə bağlı heç bir rəsmi açıqlama verilməyib.

Təbiətə 117 300 manatlıq ziyan dəydi

Dövlət Ekoloji Təhlükəsizlik Xidmətinin əməkdaşları tərəfindən son bir həftə ərzində keçirilən nəzarət tədbirləri zamanı Bakı, Sumqayıt şəhərləri və Abşeron rayonunun inzibati ərazisində yaşıllıqların qanunsuz kəsilməsi faktları aşkar olunub. Bu barədə xidmətdən məlumat verilib.

Bildirilib ki, araşdırma zamanı Bakı şəhəri Xətai rayonu Sabit Orucov, Natiq Əliyev və Afiyeddin Cəlilov küçələrinin kəsişməsində "Avant Group" MTK-ya məxsus ərazidə, Sumqayıt şəhəri Sumqayıt-Novxanı yolunun kənarında "Amore" ictimai-iaşə obyektinin ərazisində, Abşeron rayonu, Ekoloji nəzarət postunun yaxınlığında "Qar-Daş Company" MMC-yə məxsus ərazidə və Abşeron rayonu Masazır qəsəbəsi "Qurtuluş" yaşayış kompleksinə yaxın ərazidə ağacların kəsilməsi ilə bağlı təbiətə 117 300 manat məbləğində ziyan dəydiyi müəyyən edilib.

Hər bir fakt üzrə yaşıllıqlara dəymiş ziyanın məbləği cinayət tərkibi yaratdığından məsələyə hüquqi qiymət verilməsi üçün toplanmış materiallar hüquq-mühafizə orqanlarına göndərilməsi üçün hazırlanır.

Son illər Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən sertifikasiya imtahanları nəticəsində minlərlə orta məktəb müəllimi işsizlər ordusuna qatılıb. Aralarında hətta 20-25 il iş stajı olan müəllimlər belə var. Bu mövzuda "Bakı-Xəbər" yazıb. Qəzet qeyd edir ki, insanlar uzun illər əmək fəaliyyətindən sonra əmək pensiyası hüququnu da itiriblər.

Məlumdur ki, həmin şəxslərin əksəriyyəti Azərbaycanın pedaqojiyyətlü universitetlərinin məzunları olub. Lakin maraqlısı odur ki, bu pedaqojiyyətlü universitetlərin birinin rəhbərliyindən hər hansı reaksiya gəlmədi, onların səsi çıxmadı. Bir rektor demədi ki, məzunlarımızın 5 illik zəhmət bəhrəsi olan diplomunu bir an içində niyə bu qədər mənasız və hörmətsiz kağız parçasına döndərsiniz.

Daha maraqlısı odur ki, bu sertifikasiya imtahanlarını tərtib edənlərin çoxu Azərbaycan universitetlərinin yox, xaricdə hansısa universitetin və ya kollecın məzunlarıdır. Yeni nəticə etibarilə burada xarici universitetlərin və ya xarici kolleclərin qarşısında Azərbaycan universitetlərinin aşağılanma prosesi də gedir.

Sertifikasiya imtahanların-

da minlərlə kənara atılmış universitet müəlliminə təhsil və diplom vermiş universitet rektorları öz məzunlarının taleyinə niyə bu qədər laqeyd qaldılar?

Təhsil eksperti Elçin Əfəndi mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında deyib: "Bu, elə bir prosesdir ki, həm ağırlıdır, həm də biz məsələyə birtərəfli qaydada yanaşmamalıyıq. Yeni təhsil verənlərlə paralel təhsil alanları da düşünməliyik. Əgər kimlərsə bu gün kənarda qalırsa, sertifikasiya prosesindən keçmirlərsə, bir də onların təhsil verdikləri şagirdləri düşünməliyik: nə qədər şagird tam proqramda nəzərdə tutulan təhsili ala bilmir? Məsələyə belə yanaşmaq lazımdır. Ümumiyyətlə, rektorlar niyə bu məsələyə biganə yanaşırlar?

Rektorların əksəriyyəti deyib, bir çoxu dünyasını dəyi-

Rektorların nazirə susqunluğu -

öz məzunlarını qorumamağın səbəbi

Sertifikasiya imtahanlarında minlərlə kənara atılmış müəllimə diplom vermiş universitet rektorları niyə onların taleyinə laqeyd qaldı?

şib, bəzilərinin əmək müqaviləsinə xitam verilib və s.

İndi aralarında kimlərsə sağdırsa, hələ də rektor vəzifəsindədirsə, ən azı onlar fikir bildirməli idilər. Amma nəzərə almaq lazımdır ki, bu da ümumi dövlətin müəyyən etdiyi qərar, qaydadır və proses həyata keçirilməlidir. Müasir dövrün tələblərinə cavab verən, ümumi tədris proqramını yük-

sək şəkildə mənimsəyən şəxslərin sırf prosesdə iştirakı nəzərdə tutulur. Bu nöqtəyi-nəzərdən düşünürəm ki, əlbəttə, işsiz müəllim ordusunun formalaşması və yazılı sertifikasiyadan kəsilmələrin işsizlər ordusuna qoşulması - mən istəmərim belə bir hal yaşansın. Amma yenə də dövlət tərəfindən müəyyən imkanlar yaradılır. Bəziləri ən azı yenə təhsil müəssisəsində hansısa istiqamətdə, auditoriyaya girməmək şərti ilə fəaliyyətə cəlb olunur. Yəni onların əlindən ümumi imkanlar alınmır.

Tutaq ki, hər hansı şəxs

lər özəl müəssisədə fəaliyyət göstərsinlər".

Təhsil eksperti maraqlı təkliflə də çıxış edib: "Amma mən əlbəttə ki, onun tərəfdarıyam ki, necə ki, biz hərbi və yaxud digər istiqamətdə pensiya məsələsinə baxırıqsa, müəllim ordusunu da hərbi ordudan fərqləndirmirəm. Onlar da demək olar ki, öz mövqelərində hansısa xidməti keçirlər. Ona görə də düşünürəm ki, ən azı təqaüd məsələsinə gəldikdə, 20 illik pedaqoji fəaliyyəti olan müəllimin əmək pensiyasına vaxtından tez çıxmasına imkan yaradılmalıdır. Buna həm Milli Məclisdə Elm və təh-

dirlər dövr ərzində aldıkları əmək haqqının heç olmasa 50 faizi qədər pensiya təyin olunsa, mənəcə, bu həm də sertifikasiyadan kəsilməyə xeyrinə həll olunmuş məsələ olar.

10-15 il əvvəlki təhsillə indiki təhsil eyni deyil. İndiki tələblər tamamilə fərqlidir. Tutaq ki, 15-20 il əvvəl auditoriyaya girən müəllimdən başqa şey tələb olunurdusa, indi fərqli şeylər soruşulur. Və yaxud 20 il əvvəl pedaqoji fəaliyyət üzrə təhsil alan şəxs hazırda müasir tələblərə cavab verə bilmir bəzi hallarda. Məsələn, müəllim kompüter texnologiyasını işlədə bilmirsə, ağıllı

sil komitəsi baxmalıdır, həm Dövlət Sosial Müdafiə Fondu baxmalıdır.

Tutaq ki, hər hansı müəllimin 20 illik pedaqoji stajı var, amma onun əmək pensiyası yaşına çatmasına hələ 10 il qalıb. Onun 20 ili tamam olubsa, düşünürəm ki, ona təqaüd vermək olar. Yeni bu məsələyə baxılsa, daha məqsəduyğun olar ki, ən azından çalış-

lıvhlərlə işləyə bilmirsə, müəyyən təqdimatları Microsoft proqramı ilə hazırlaya bilmirsə və s., bu dövrün tələblərinə cavab verə bilmirsə, ortada nə qədər ziddiyyətli məqamlar görünür. Bunların hamısını nəzərə alınmalıdır ki, əvvəlki dövrün təhsili ilə indiki dövrün təhsili eyni deyil".

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Təhsil sektorunda "böyük savaş"

Eks-nazir, təhsil ekspertləri və Məleykə Abbaszadə ətrafında nə baş verir? - təfərrüat

Azərbaycanda təhsil sektorunda illərin yığılıb qalmış narazılıqları nəhayət alovlanıb. Belə ki, Dövlət İmtahan Mərkəzinin (DİM) sədri Məleykə Abbaszadənin son mətbuat konfransında səsləndirdiyi sərt fikirlər bütün sektoru siltələyib.

Məleykə Abbaszadə təhsil ekspertlərini yerden-yerə vuraraq deyib: "Mən bilmirəm, kim bunlara ekspert adı verib? Hansı universiteti bitirib, neçə balla qəbul olub, bilirikmi? Sadəcə sosial şəbəkədə nəse yazan ekspertdirmi?"

Qeyd edək ki, son dövrlərdə DİM-in keçirdiyi imtahanlar və bu imtahanlardakı suallar sərt tənqid olunur. Keçmiş təhsil naziri Misir Mərdanov isə "uşaqları niyə "şikəst" edirsiniz deyər çağırış edib: "Üzü-mü tuturam o sualları yazanlara: hesab edin ki, o sualı övladınıza verirsiniz. Hər bir sualda hökmən bir xüsusi yanaşma işlətməlisən ki, onu həll edəsən. Yadına düşməsə, edə bilməyəcəksən. Belə suallar vermək olmaz... Hər bir sual imtahan üçün öyrədici xarakter daşımalıdır. Bizim institutda da "bunker müəllimləri" var. Onlara dəfələrlə de-

mişəm ki, məktəblərdə verdikimiz biliyə uyğun suallar hazırlayın ki, uşaq da cavablandıra bilsin. Təəssüf ki, bunu etmirlər. Hər il minlərlə qabiliyyətli azərbaycanlı gənc bu test imtahanlarından qaçaraq xarici ölkələrə gedir. Ən qabiliyyətliyə. Niyə? Çünki belə imtahanlar var".

DİM sədrinin tənqidinə təhsil ekspertlərinin cavabı gecikməyib. Kamran Əsədov açıq meydan oxuyaraq öz CV-sini yayımlayıb və

Abbaszadəni səriştesizlikdə ittiham edib: "Maksimum 300 bal toplamaq hüququ olan iki abituriyentin nəticəsini DİM səhv yoxlayıb 43 göstərmişdi. Apelyasiyadan sonra isə bu rəqəm 45-ə qalxdı. Yəni bu şagirdlərin nəticəsi səriştesizlik nəticəsində az yazılmışdı. Budur şəffaflıq? Budur ədalətli imtahan? Budur biliyin düzgün qiymətləndirilməsi?"

DİM rəhbərliyində təmsil olunanların elmi göstəricilərini araşdırmağa başladım. Təhsil

sistemində bu qədər aqressiv və savadsız müdaxilə edənlərin öz elmi fəaliyyəti nə yerdedir? Maraqlıdır, DİM rəhbərliyinin beynəlxalq elmi bazalarda (Web of Science, Scopus, Google Scholar və s.) adı varmı? Məqalə sayı neçədir? H-indeksi neçədir? Əgər özləri elmi və tədris fəaliyyətinə məsuliyyətlə yanaşırlarsa, ölkənin gələcəyinə cavabdeh olan yüz minlərlə gəncin taleyini hansı elmi, hansı pedaqoji yanaşma ilə idarə edirlər?

Bir də deyirlər "elmi əsaslarla imtahan hazırlayırıq". Bu "elmi əsaslar" nədir? Hansı təhsil fəlsəfəsinə, hansı pedaqoji modelə, hansı ölkənin praktikasına əsaslanır? Görünür, bu əsaslar bir-iki Excel cədvəlindən və nəticələri saxtalaşdırılmış statistikadan o yana keçmir. Təhsil idarəçiliyi şəxsi ambisiya, formal diplom və inzibati təlimatla yox, akademik səmimiyyət, beynəlxalq elmi məhsuldarlıq və intellektual dürüstlüklə aparılmalıdır".

Təhsil eksperti Elşən Qafarov isə deyib: "DİM desin, dünyada ikinci bir ölkə var ki, bu cür imtahan keçirir? Azərbaycan gəncləri peşə seçimini belə dilinə gətirə bilmir! Tədris ilinin başa çatmasına 12-14 həftə qalmış imtahanlar keçirilir. İmtahan keçirildikdən 6 həftə sonra imtahanın nəticələri elan olunur. Belə bundan danışsınlar?! DİM kimi dəvət edibse, onlar gəlməyiblər. Şəxsən mənə heç kim dəvət etməyib. İllərdir ki, DİM-lə bağlı təkliflər verirəm. Bir dəfə də olsun dəyirmi masaya keçirib dəvət eləməyiblər ki, bu barədə fikirlər söyləyirsiniz. Bunun əsaslandırmasını verin".

Ən sərt cavab isə tanınmış jurnalist Taleh Şahsuvarlıdan gəlib. O, artıq hüquq-mühafizə orqanlarını DİM-in fəaliyyətini araşdırmağa çağırıb.

Onun sözlərinə görə, imtahanlar elə formada qurulub ki, orta məktəbi bitirmək kifa-

yət etmir, repetitor kurslarına qatılmaq, bahalı hazırlıqlardan keçmək zərurətə çevrilir. Şahsuvarlının fikrincə, ölkədə təhsilin bu şəkildə zədələnməsi milli təhlükəyə çevrilib və məsuliyyət daşıyan orqanlar bu məsələyə dərhal müdaxilə etməlidirlər: "DİM sədrinin anlamadığı, anlamaq istəmədiyi məsələ odur ki, onun rəhbərlik etdiyi qurum Azərbaycanda şagirdləri kütləvi şəkildə məktəbdən uzaqlaşdırıb, çöllərə salıb. DİM-in özünə "testoloq" deyənlərinin hazırladığı suallara cavab verə bilmək üçün məktəbdə öyrədilənlər kəskin fərqlə kifayət etmir. Uşaqlarımız bilik qazanmaq əvəzinə, zirzəmilərdə, evlərdə, bəzən məktəblə üz-üzə tikilmiş hazırlıq mərkəzlərində test texnologiyaları mənimsəməyə çalışırlar. Təsəvvür edin, bu gün məktəblə üz-üzə tikilmiş elə hazırlıq mərkəzləri var ki, məktəbin özündən az qala böyükdür. Və bu faciədir! 11-ci sinif məzunlarının ən azı yarısının orta məktəb proqramının 50 faizini belə mənimsəyə bilməməsinin elə DİM-in yaydığı rəsmi statistikaya görə üzə çıxması Məleykə Abbaszadənin fəaliyyətinin dövlət tərəfindən araşdırılması üçün ciddi siqnaldır... Məleykə Abbaszadənin yönəldiyi sistem Azərbaycanda konstitusiyanın, qanunların, ən başlıcası, sosial ədalətin pozulmasını kütləviləşdirir".

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Bakıda qəbir yerlərinin qiyməti ilbəil bahalaşır. Bu da vətəndaşlarda narazılıq doğurur. Çünki hər kəsin “son mənzil” almaq üçün yüksək imkanı olmur. Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına görə, ölkədə qəbir yerləri pulsuzdur. Amma hazırda ölçətməz qiymətlər müəyyənləşdirilib.

“Trend” mövzu ilə bağlı deputat Ceyhun Məmmədovla həmsöhbət olub. Onun sözlərinə görə, qəbir yerlərinin tapılması və alınması getdikcə çətinləşir: “Qəbiristanlıqlarda yer tapılması getdikcə çətin prosedura çevrilir. Burada qiymətlər müxtəlifdir, yerdən asılı olaraq qəbir yerlərinin qiymətləri dəyişir. Hansı ərazilərdə artıq yerlər yoxdursa, biz oralarda qiymətlərin artdığını görürük. Bu tendensiya sürətli formada gedir. Bu hal insanlarımızı da müəyyən mənada narahat edir”.

Deputatın sözlərinə görə, dövlət tərəfindən müəyyən addımlar atılır: “Son illər bəzi yeni qəbiristanlıqların yaradılması onu göstərir ki, dövlət bu məsələyə diqqətlə yanaşır. Biz prosesin necə tənzimlənməsi və qiymətlərin artmaması üçün nə edilə biləcəyi barədə ciddi düşünməliyik”.

İlahiyyatçı, jurnalist Rəsul Mirhəşimli mövzunu “Yeni Müsavat”a belə şərh etdi: “Bakıda qəbir yerləri ilə bağlı problemlərin yaşanmasının subyektiv və obyektiv səbəbləri var. Paytaxtda əhali sayının artması ilə şəhərdə yaranan tıxaclar, ekoloji durumun korlanması və s. bu kimi səbəblərlə yanaşı, vətəndaşların dünyasını dəyişmiş yaxınlarının dəfn zamanı da çətinliklərlə üzləşməsi bu prob-

lemlər arasında yer alır. Nazirlər Kabinetinin qəbir yerlərinin pulsuz olması ilə bağlı müvafiq qərarının olması da bu sahədə neqativləri aradan qaldıra bilmir. Mövcud praktika bu tələbin tez-tez pozulduğunu və qəbir yerlərinin qeyri-rəsmi yollarla satıldığını göstərir. Məzar yerlərinin ölçməz qiymətə çevrilməsi cəmiyyətin bütün təbəqələrinə aid olan ləyaqətli dəfn olunma haqqını kommersiyaya çevirmək deməkdir. Bu vəziyyəti dəyişmək üçün konkret addımlar atılmalıdır. Bunlardan birincisi, qəbir yerlərinin ayrılması zamanı şəffaf prosedurlar tətbiq olunması, hər bir mərhum üçün ayrılan yerin elektron sistemdə qeydiyyatda düşməsi ola bilər. Bu sistem vasitəsilə vətəndaşlar öz müraciətlərini rahatlıqla edə, sistem isə sui-istifadə hallarının qarşısını ala bilər. Qanuni pulsuz olması nəzərdə tutulan qəbir yerlərinin satışına cəhd edən şəxslərə qarşı hüquqi tədbirlər görülməlidir. Bakıda və paytaxtın ətrafında əhali artımı nəzərə alınaraq əlavə qəbiristanlıqların açılması da məzar yerləri ilə bağlı problemin həllinə yardımçı olar”.

O ki qaldı məsələyə dini cəhətdən yanaşmaya, R. Mirhəşimli qeyd etdi ki, insanın axirət üçün hazırlaşması, o cümlədən qəbir

Bakıda od qiymətinə “son mənzil” - ölmək “bahalaşır”

Paytaxtda qəbir yerlərinin qiyməti getdikcə bahalaşır; deputat və ilahiyyatçı torpaq satışına görə tədbirlər görməyə çağırır

yerini əvvəlcədən müəyyənləşdirməsi İslam dinində qəbahət sayılır: “Əsas odur ki, bu addım israfçılıq və ya təbəkkür niyyəti ilə yox, səliqəli və dəyərlərə uyğun şəkildə atılsın. Lakin görünən odur ki, əksər hallarda

insanlar qəbir yerlərinə münasibətdə israfçılığı nümayiş etdirir. İsraf etmək isə İslam dininə görə böyənilməyən əməllərdən sayılır. Artıq uzun illərdir ölkəmizdə qəbiristanlıqlar İslam dininin qaydaları və prinsiplərindən

çıxarılaraq, bütpərəstlik elementləri özündə ehtiva edən mənzərənin yaranmasına səbəb olub. İnsanlarımız sanki məzarların dəbdəbəli olması uğrunda bir-birləri ilə yarışa giriblər. Halbuki bu təmtəraqdan qaçaraq,

mərhumun ruhuna dualar qazanmaq üçün imkansızlara əl tutmaq, yoxsulların ehtiyacını ödəmək daha yüksək dəyər qazandırır. Nəticə olaraq, qəbir yerlərinin mövcud qiymət siyasəti həm hüquqi, həm sosial, həm də dini baxımdan narahatlıq doğurur. İctimai ədalətin bərpası və hər kəsin ləyaqətli şəkildə dəfn olunması üçün hökumət və bələdiyyə strukturları təcili və sistemli tədbirlər görməlidirlər”.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda ölənin dəfn edilməsi “Qəbiristanlıqların salınması və idarə olunması Qaydaları”na əsaslanır. Qaydalara əsasən, dəfn üçün hər bir qəbir üzrə 5 kvadratmetr sahə ayrılır. Qəbirərarası orta məsafə uzun tərəflər üzrə 1 metr, qısa tərəflər üzrə 0,5 metr nəzərdə tutulmalıdır.

■ Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”

Bitməyən qeysəriyyə “qətləmi” - daha üç körpə yetim qaldı

Cərrah-həkim deyir ki, ailələr iddia qaldırmalı, məsələ araşdırılmalıdır

Bakıda qeysəriyyə əməliyyatı daha bir gənc ananın həyatına son qoyub. Mayın 6-da 3-cü uşağını bu üsulla dünyaya gətirən 33 yaşlı Günay Məmmədova 13 gün komada qaldıqdan sonra vəfat edib. Ailəsi qadının ölümündə həkim səhlənkarlığının olduğunu bildirir.

Bu barədə Xəzər TV-yə mərhumun anası danışır: “Körpə uşaqdır ikisi də, heç biri qalmır. Gecələri də yatırırlar. “Anam hanı, nəyə? Anam niyə gəlmir?”, - deyər soruşurlar”.

Valideynin sözlərinə görə, qeysəriyyə əməliyyatı Yeni

Klinikada uzman cərrah marmaginekoloq Sevinc Məmmədova tərəfindən həyata keçirilib. Xəstə doğuşdan sonra palataya yerləşdirilib. G.Məmmədovanın anasının dediyinə görə, qızında əməliyyatdan sonra qanaxma baş verib, həkimlər isə bundan gec xəbər

tutublar: “Nəçə dəfə UZİ-yə gedib, poliklinikada olub. Sapaşlam idi. Qızımı əməliyyat edəndən sonra aparıb palataya yerləşdiriblər. O, palatada yox, reanimasiyada qalmalı idi, 5-10 dəqiqədən bir təzyiqi ölçülməli idi. Təzyiqi ölçülsəydi, nəzarətsiz palatada qalmasaydı, biləcəkdilər ki, təzyiq düşür, demək, nəşə normal deyil. Tamam təzyiqi düşüb, halı pis olub yıxılıb. Doğuşdan sonra qanaxma baş verib”.

Cərrah həkim, professor Adil Qeybullayev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikrini bölüşüb: “Doğuş prosesi zamanı ölüm hallarının olması, əlbəttə, üzücü haldır. Amma bir məsələ var: bəzən qey-

səriyyə əməliyyatını istəyən xəstənin elə özü olur. Bunlar həkimləri məcbur edirlər. Bəziləri doğuşdan qorxur, bəziləri doğuşun fəsadlarından ehtiyat edir. Bəziləri də doğuş yollarının genişlənməsinin qarşısını almaq üçün, sonradan müxtəlif əməliyyatlara ehtiyac yaranmaması məqsədilə guya bunu edirlər. Yeni xəstələrin təşəbbüsü burada daha çoxdur. Əlbəttə, həkimlər xəstənin istəyinə yox, göstərişə diqqət yetirməlidirlər. Göstəriş nədirsə, o olmalıdır. Bir çox hallarda bu məqama diqqət edilmir.

Məsələ, çanağın darlığı varsa, ayaq gəlişdirsə, sarğı gəlişdirsə, bu zaman doğuş çətinləşə bilər, uşağda asfiksiya (oksigen çatışmazlığı) yaranı bilər. Bu halda qeysəriyyə kəsiyi ilə süni abdominal doğuş aparılmalıdır. Bu, əsaslandırılır, daha sonra isə xəstə əməliyyata götürülür. Məsələ bundan ibarətdir ki, biz çox vaxt bu prinsipi pozuruq.

Bu halın nədən baş verdiyinin araşdırılması üçün mütəlq məhkəmə-tibbi ekspertizası aparılmalıdır. Xəstə qanaxmadan dünyasını dəyişib, yaxud da başqa bir özəl səbəb olub? Bəzən də görünür ki, əməliyyat xaric, xəstədə hepatitlər olur, ağır böyrək çatışmazlığı olur. Bunlar da ölümə gətirib çıxara bilər. Əgər xəstənin valideynləri şikayətçidirsə, onlar mütəlq meyyitin təşrihinə nail olmalıdırlar. Səbəb müəyyən olunmalıdır. Ondan sonra artıq iddia qaldırmaq olar. Yoxsa sadəcə demək ki, ölüm həkim səhvindən

olub - bu, abstrakt qalacaq. Bunun əsasında kiməsə ittiham irəli sürmək olmaz”.

Mərhum Günay Məmmədovanın ailəsi hesab edir ki, həkimlər səhlənkarlıq edib. Əgər bu sübuta yetirilərsə, həkimlər Cinayət Məcəlləsinin 314-cü maddəsinə əsasən, vəzifə səhlənkarlığı ittihamı ilə məsuliyyətə cəlb edilə bilərlər. Amma praktika onu göstərir ki, Azərbaycanda həkim məsuliyyəti cəlb olunması hallarına nadir rast gəlinir. Əksər hallarda “ekspertiza nəticəsi gözlənilir” deyər işlər uzadılır və nəticədə ailələr ədalətə çatıb bilirlər. Bu halların qarşısını almaq üçün ilk növbədə məcburi klinik protokollar tətbiq olunmalı, hər doğuş üçün tibbi göstərişlər və qərarların yazılı əsaslandırılması qanunla tələb edilməlidir. Tibb işçiləri və cəmiyyət təbii doğuşun əhəmiyyəti və təhlükəsizliyi barədə maarifləndirilməlidir. Hər bir ana ölümü hadisəsi müstəqil və şəffaf şəkildə araşdırılmalı, özəl və dövlət klinikalarında doğuşlar üzrə illik auditlər aparılmalı və nəticələr ictimaiyyətə açıqlanmalıdır. Ən əsası isə tibbi səhlənkarlıq sübuta yetirilərsə, məsul şəxslər müvafiq qaydada cəzalandırılmalıdır.

Bir qadının doğuş zamanı həyatını itirməsi, sadəcə, tibbi yox, həm də sosial fəlakətdir. Bu faciələr yalnız bir ailəni deyil, bütün cəmiyyəti silikələyir. Təbii doğuşun dəbdən düşməsi, qeysəriyyə əməliyyatlarının normaya çevrilməsi və nəticədə baş verən ana ölümləri ciddi siqnal verməlidir.

■ Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”

Dünya neft bazarında qiymətlər 65 dolların altında qalmaqda davam edir. Mart ayının sonlarından başlayan bu prosesin yaxın aylarda qiymətlərin daha da azalması ilə müşayiət olunacağı gözlənilir. Buna OPEK+ ölkələrinin hasilatın iyulda daha böyük sürətlə artırmaq qərarının səbəb olacağı proqnozlaşdırılır.

Neft bazarındakı hazırkı qiymət konyukturu bütün hasilatçı ölkələr kimi, Azərbaycan üçün də əlverişsizdir. Belə ki, Azərbaycanın 2025-ci il dövlət büdcəsi gəlirləri neftin 70 dollarlıq orta qiyməti əsasında proqnozlaşdırılıb. Neft qiymətləri ilə yanaşı, hasilat və ixrac həcmnin azalması fonunda mövcud şərtlərin davam etməsi ehtimalı Azərbaycanda ciddi gözləntilər formalaşdırmaqdadır. İctimaiyyət hökumətin yaranacaq yeni situasiyada manatın məzənnəsini sabit saxlamaq imkanları barədə ətraflı məlumat əldə etməyə çalışır, müxtəlif proqnoz və ehtimallar səsləndirilir.

Manatın mümkün devalvasiyası ilə bağlı ehtimallar inflyasiya səviyyəsinin yüksəlməsi, iqtisadi artım sürətinin minimuma düşməsi fonunda daha da artır. Belə ki, aprel ayında rəsmi statistika-yə əsasən Azərbaycanda inflyasiya sürətlənərək 6,3 faizə yüksəlib. Bu, 19 aydan sonra qeydə alınan ən yüksək göstəricidir: inflyasiya səviyyəsi sonuncu dəfə 2023-cü ilin avqust ayında bu göstəricidən yüksək olub. Göstərici həmçinin Azərbaycan İqtisadiyyat Nazirliyi və Mərkəzi Bankının proqnozlarından yüksəkdir.

Bundan əlavə, Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatına əsasən, 2025-ci ilin yanvar-aprel aylarında ölkədə 39 milyard 305,8 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 0,9 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal olunub. Bu zaman iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 3,5 faiz azalıb (ötən ilin eyni dövründə 0,1 faiz azalma olmuşdu), qeyri neft-qaz sektorunda isə 3,3 faiz artıb (7,7 faiz artım olmuşdu).

Dörd ayda iqtisadiyyatın aparıcı sahəsi olan sənaye sektorunda məhsul istehsalında azalma qeydə alınıb. Bu dövrdə sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 21,0 milyard manatlıq və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,2 faiz az sənaye məhsulu istehsal edilib. Bu zaman neft-qaz sektorunda məhsul istehsalı 3,4 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 5,3 faiz artıb.

Həmçinin Azərbaycanda neft hasilatı və ixracı həcmə azalır. 2025-ci ilin yanvar-aprel aylarında ölkədə neft hasilatı 9,1 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) təşkil edib. Energetika Nazirliyinin məlumatına əsasən hasilatın 5,3 milyon tonu "Azəri-Çıraq-Günəşli"nin, 1,3 milyon tonu (kondensat) "Şahdəniz"nin, 0,2 milyon tonu (kondensat) "Abşeron" yatağının payına düşüb. SOCAR üzrə neft

(kondensatla birlikdə) hasilatı 2,3 milyon ton təşkil edib. Bu dövr ərzində 7,8 mil-

dın olur ki, dövlət büdcəsinə neft-qaz sektorundan vergi daxilolmalarında ciddi azalma var. Belə ki, rüb ərzində bu mənbədən büdcəyə 1 milyard 155,7 milyon manat vergi gəliri daxil olub. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə

matına görə, 2025-ci ilin yanvar-mart aylarında Azərbaycanda banklara sürətli pul köçürmə sistemləri vasitəsilə 319.7 milyon manat vəsait daxil olub. Bu isə o deməkdir ki, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə ölkəyə xaricdən

diyinə görə, müşahidələr Azərbaycan hökumətinin ölkədə makroiqtisadi stabililiyi qorumaq üçün manatın məzənnəsinin sabitliyinə üstünlük verir: "Düşünürəm ki, hökumət 2025-ci ildə bu prinsipə sadıq qalacaq.

yehtlərinin dəstəklənməsi, aztəminatlı təbəqələrin qorunmasına sərf olunan vəsaitlər daha yüksək olacaq. Bütün bunların yekunu olaraq sual yaranır ki, hökumət makroiqtisadi sabitliyi qorumaq niyyətindədirsə, niyə deval-

Neft qiymətləri büdcə proqnozundan aşağıda: devalvasiya təhlükəsi varmı?

Eldəniz Əmirov: "İndiki şəraitdə devalvasiyaya gedilməsi ilə inflyasiya daha da sürətlənəcək, qiymət artımları baş verəcək, insanların gəlirləri aşağı düşəcək"

Ona görə ki, inzibati yolla tənzimlənən məzənnə siyasətinin ölkə iqtisadiyyatı üçün mənfi təsirləri ilə yanaşı, müsbət təsirləri də var. Ən böyük müsbət tərəf sabitlikdir: istər əhali, istər investorlar, istər idxal qiymətlərinin stabil saxlanması, inflyasiyanın tənzimlənməsi, alıcılıq qabiliyyətinin saxlanması baxımından. Bütün bunlar makroiqtisadi sabitliyi qorumağa imkan verir. Mənfi tərəfi isə odur ki, gəlirlər əriyir. İkinci tərəfdən, global iqtisadi sistemin qəbul etdiyi formatda real iqtisadi vəziyyət və milli valyutanın mövcud dəyəri arasında bağlılığı dəqiq ifadə etmək mümkün olmur. Bu isə rəqabəti zəiflədir, insanlarda devalvasiya qorxusunun qalmasına və nəticədə milli valyutaya tam etimadın formalaşmamasına səbəb olur".

Eksperə görə, indiki şəraitdə devalvasiyaya gedilməsi ciddi problemlər yarada bilər: "Inflyasiya daha da sürətlənəcək, geniş miqyasda qiymət artımları baş verəcək, insanların gəlirləri aşağı düşəcək, xərcləri artacaq, iqtisadi aktivlik öləcək. İqtisadi aktivliyin ölməsi iqtisadiyyata dağıdıcı təsir göstərəcək. Doğrudur, devalvasiya dolları bahalaşdıracağına görə büdcə gəlirlərini artıracaq, ixracatçılar müəyyən üstünlük əldə edəcəklər. Lakin gələn görək, ixracatçıların bu üstünlüyü, büdcənin əldə edəcəyi gəlirlər iqtisadiyyatın digər sahələrinə dəyən zərərənə yüksək ola biləcəkmi? Əlbəttə ki, xeyr: on dəfələrlə az olacaq. Başqa sözlə, devalvasiya olarsa, bir tərəfdən neft dollarlarının manata dəyişdirilməsi nəticəsində hökumət müəyyən fürsətlər əldə edəcəksə, iqtisadiyyata dəyən zərərləri - iqtisadi aktivliyin bərpası, itkilərin qarşılanması, sahibkarklıq sub-

vasiyaya getsin?"

E.Əmirov deyir ki, Azərbaycan hökuməti devalvasiyaya yalnız bir halda gedə bilər: "Bu, o zaman baş verər ki, hökumət dollara tələbatı qarşılamaqda çətinlik çəksin, bu, mümkünə hala gəlsin. Yeni ölkənin valyuta ehtiyatları tələbi qarşılamaq üçün yetərli olmasın. Hazırda isə təkcə Mərkəzi Bankın 11 milyard 30 milyon dollar həcmində valyuta ehtiyatı var. Dövlət Neft Fondunun 62,7 milyard dollarlıq ehtiyatı var. İkisinin birləşməsi 74 milyard dollara yaxın ehtiyat deməkdir. Hətta Neft Fondunu kənara qoysaq, Mərkəzi Bankın riskləri sığortalamaq üçün kifayət qədər ehtiyatı var. Devalvasiya nə zaman ola bilər? O zaman ki neftin qiyməti 50 dolların altına düşsün və bu, bir neçə ay - azı 4 ay və daha çox davam etsin. Qeyd edim ki, birinci rübdə Azərbaycan neftinin orta qiyməti 77,5 dollar olub, son iki ayda 64-66 dollar arasındadır. Bu isə o deməkdir ki, ikinci rübdə orta qiymət 70 dollardan aşağı olmayacaq.

Neft qiymətləri uzunmüddətli dövr ərzində 50 dollardan aşağı olarsa, ölkənin valyuta ehtiyatlarına təhlükə yaranar, beləliklə belə bir təhlükə mövcud deyil. Ölkəyə daxil olan valyuta tələbatı ödəməyə imkan verəcək həddədir. Buna görə də devalvasiya təhlükəsi də mövcud deyil. Düşünürəm ki, hökumət də mənimlə həmfikir ki, devalvasiyanın büdcə gəlirlərində yaradacağı artımdan əldə olunan bəhrə iqtisadiyyata vuracağı zərərənə müqayisə olunmaz dərəcədə az olacaq. Ona görə də düşünürəm ki, ən azı 2025-ci ilin sonunadək devalvasiya müzakirə mövzusu belə olmayacaq".

Q Dünya SAKİT, "Yeni Məsəvat"

yon ton neft (kondensatla birlikdə) ixraca nəql olunub. Bunun 6,6 milyon tonu konsorsiumların, 1 milyon tonu SOCAR-ın, 0,2 milyon tonu isə "Abşeron" yatağının payına düşüb.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin yanvar - aprel aylarında ölkədə 9,6 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) hasil edilmişdi. Neft hasilatının 5,5 milyon tonu "Azəri-Çıraq-Günəşli"nin, 1,4 milyon tonu (kondensat) "Şahdəniz"nin, 0,2 mln tonu (kondensat) "Abşeron" yatağının payına düşüb. SOCAR üzrə neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 2,5 milyon ton təşkil edib.

Ötən ilin 4 ayında xaricə 7,9 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) satılıb. Beləliklə, aydın olur ki, bu ilin dörd ayında Azərbaycanda neft hasilatı 500 min ton, ixrac isə 100 min ton azalıb.

Hasilat, ixrac və qiymət azalması ölkənin neft-qaz sektorundan əldə etdiyi gəlirləri də azaldır. Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı birinci rüb büdcə göstəricilərindən ay-

211,6 milyon manat azdır.

Büdcə ilə yanaşı, neft-qaz gəlirlərinin toplandığı Dövlət Neft Fondunun gəlirləri də azalıb. Belə ki, bu ilin birinci rübündə Neft Fondunun (ARDNF) "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlar blokundan və "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağından (qaz və kondensatın satışından) gəlirləri 2 milyard 183,5 milyon manat təşkil edib, bu da illik müqayisədə 15,85 faiz azdır.

ARDNF-nin rüblük hesabatına əsasən birinci rübdə quruma AÇG yatağından 2 milyard 1,6 milyon manat, "Şahdəniz" yatağından isə 181,9 milyon manat vəsait daxil olub. 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu ilin yanvar-mart aylarında qeyd olunan göstəricilər müvafiq olaraq 18,7 faiz azalıb və 36,3 faiz artıb.

Xaricdən valyuta axınının azalması digər istiqamətdə də qeydə alınıb. Söhbət xaricdən fiziki şəxslər tərəfindən göndərilən vəsaitlərdən gedir. Mərkəzi Bankın məlu-

pulköçürmələri 31.2 faiz və ya 145.5 milyon manat azalıb.

Bu fonda dollara tələbatın artması müşahidə olunur. Belə ki, Dövlət Neft Fondu tərəfindən 2025-ci ilin yanvar-mart ayları ərzində Mərkəzi Bankın iştirakı ilə həyata keçirilən hərraclarda 2 milyard 420,6 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait satılıb. Mərkəzi Bankın məlumatına əsasən, hərraclarda yanvar-fevral aylarında cəmi 900 milyon dollara yaxın valyuta satılıb. Bu isə o deməkdir ki, yalnız mart ayında 1,6 milyard dollara yaxın valyuta satılıb. Bu, 2020-ci ildən sonra ən yüksək həddir. Həmin il pandemiya səbəbindən dünya bazarında neftin kəskin ucuzlaşması nəticəsində fondun yanvar-mart aylarında valyuta satışı 2,8 milyard dollara yaxın olub ki, bunun da 1,9 milyard dolları mart ayında baş verib. Həmin dövrdə neftin kəskin ucuzlaşması da məhz bu aya təsadüf edirdi.

İqtisadçı Eldəniz Əmirovun "Yeni Məsəvat"a de-

Aşiq Zülfiyyə İbadova "Rəngarəng" verilişində ailə institutu ilə bağlı diqqətçəkən fikirlər söyləyib. O, ailələrin dağılmasında daha çox qız tərəfinin günahkar olduğunu vurğulayıb.

"Boşanma bunu istəyən qızın valideynlərinin məsələyə adi baxmasından irəli gəlir. Bizim nəsilə də boşananlar var. Razılaşmıram. Baxmayaraq ki, qız tərəfinin qohumuyam, oğlan tərəfini tutaram. Çünki mən bilərəm ki, günah qız tərəfindədir. Mən öz ailəmdən nümunə göstərirəm. Ata qızına bir kəlmə desə ki, "sənin yerin ərinin yanındır", onda qız ailəsinə sahib çıxar. Yox, ailə desə ki, "istə-

Boşanmada "qız evi" günahkar, "oğlan evi" həmişə haqlıdır? - əbədi mübahisə

Ailə institutu ilə bağlı səslənən fikir yenidən polemikaya yol açdı - sosioloqdan rəy

mir getmir, qızım özü bilər", onda ailə dağılır. Elə şeylər var ki, efrdə danışmaq istəmirsən. Mən qızın ailəsində-nəmsə, oğlangilin tərəfindən danışaram. Çünki oğlan tərəfi yerdən-göyə qədər haqlıdır. Amma qız tərəfi yox. Qəbul etmirəm. Mənim ələmdə belə şey var: elə ailəni silərəm, qarşı tərəflə münasibətim qoruyaram", - Z.İbadova bildirib.

Bəs sosioloqlar Aşiq Zülfiyyənin arqumentlərini bölüşürmü? Nəyin bahasına olur-olsun ailəni saxlamaq, zorakılığa dözmək yanaşması doğrudurmu? Həqiqətənmə oğlan evi həmişə haqlıdır? Bu, daha çox mentalitetdən qaynaqlanır, yoxsa?..

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə açıqlamasında deyib: "Bunların hamısı ondan irəli gəlir ki, biz tarixən ənənəvi cəmiyyət olmuşuq. Yeni kişi mərkəzli, patriarxal quruluşda formalaşan bir toplumda yaşamışıq. Bu səbəbdən də bizdə ailə institutuna həmişə xüsusi, mühafizəkar və konservativ yanaşma olub. Cəmiyyətin düşüncəsində bu kök salıb ki, ailə bir dəfə qurulduqda, onu qorumaq, hər cür çətinlik və münaqişəyə baxmayaraq dağıtmaqdan çəkinmək lazımdır. Bu yanaşma isə yalnız qadının dözümlülü-yü ilə bağlı deyil, eyni zamanda kişinin də dözümlülü-yü ilə

bağlıdır. Yeni ailədə qarşılıqlı güzəştlər, tolerantlıq, səbir həmişə vacib sayılıb. Məqsəd ailə institutunun qorunub saxlanılması olub, çünki ənənəvi cəmiyyətlərdə ailə xüsusi həssas bir mövzu kimi qəbul edilir.

Burada güzəştədən danışırıqsa, tək cə qadından gözlənilən səbir və anlayışdan deyil, həm də kişinin məsuliyyətindən, anlayışından söhbət gedir. Çünki belə cəmiyyətlərdə boşanma həm kişi, həm də qadın üçün stiqma, damğa demək idi. Cəmiyyət hər iki tərəfi daima nəzarətdə saxlayırdı, yəni "el gözü" deyilən amil həm kişiye, həm qadına eyni dərəcədə təsir edirdi. Hətta ailə içində ciddi münaqişələr olsa belə, boşanma son çıxış yolu sayılırdı və cütlükler dözməyə, səbir etməyə çalışırdılar ki, "xalq arasında biabır olmasınlar". Bu isə tək cə Azərbaycana yox, ümumiyyətlə, ənənəvi kişi mərkəzli cəmiyyətlərin hamısına xas idi".

Sosioloq qeyd edir ki, bu yanaşmanın həm müsbət, həm də mənfi tərəfləri var: "Müsbət tərəfi ondan ibarətdir ki, ailə institutu dağılanda onun həm kişi, həm qadın, həm də xüsusən uşaqlar üçün yaratdığı fəsadlar çox böyük olur. Boşanma uşaqlar üçün ağır psixoloji travmalar, stress və emosional zədələr yaradır. Bundan əlavə, cə-

miyyət üçün də bu, sosial anomiyaya, yeni sabitliyin pozulmasına gətirib çıxarır. Dövlət səviyyəsində də bu, əlavə sosial yük və problemlər deməkdir. Odu ki, ailə institutunun qorunub saxlanması bir tərəfdən, zəruri və faydalı sayılıb".

Onun fikrincə, bu yanaşmanın qaranlıq tərəfləri də var: "Çünki bəzi ailələr var ki, içində o qədər dərin və kəskin münaqişələr yaşanır ki, onları tənzimləyən heç bir qurum və ya mexanizm yoxdur. Halbuki əgər belə bir mexanizm mövcud olsa, məsələn, münaqişəli ailələr qeydə alınsa, onlarla psixoloji, sosioloji iş aparılsa, lazım gələrsə psixoterapiya tətbiq olunsaydı, bəzi boşanma hallarını tamamilə önləmək, münaqişəni həll etmək mümkün olar.

Təəssüf ki, Azərbaycanda bu istiqamətdə sosial xidmətlər, psixoloqlar, sosial işçilər üçün lisenziyalaşdırma sistemi yoxdur. Halbuki belə bir mexanizm olsaydı, riskli ailələrlə işləmək, onları dəstək sistemində cəlb etmək, gerginliyi azaltmaq mümkün olardı. Çünki bəzən boşanmaqdan çəkinən ailələrdə vəziyyət elə dərəcəyə çatır ki, artıq bu ailədə böyüyən uşaqlar üçün həmin mühit daha təhlükəli olur. Onlar davamlı psixoloji gerginlik, travma içində böyüyürlər və bu, uzunmüddətli nəticələrə gətirib çıxarır.

Zülfiyyə xanım da məhz belə bir ənənəvi cəmiyyətin nümayəndəsidir. O da elə bir nəslin adamıdır ki, həmin dövrün insanları ailə institutuna bu cür konservativ baxırdılar. Bizdə məşhur bir deyim var idi: "Qızı gəlinlik paltarı ilə yola salarsan, o, ər evindən ancaq kəfenlə çıxıb bilər". Bu, müəyyən mənada yaxşı yanaşma idi, çünki qızın gözü arxada qalmasın, getdiyi ocağa isinişsin, kiçik münaqişələrə görə geri qayıtmaq, ata evinə üz tutmaq haqqında düşünməsin. Yeni bu, bir növ ailəyə bağlılığı, sədaqəti möhkəmləndirmək məqsədi daşıyırdı.

Amma gəlin reallığa baxaq: elə bir ailə yoxdur ki, orada münaqişə olmasın. Hər bir ailədə ziddiyyətlər, problemlər olur. Lakin indiki gənc ailələr bəzən çox cüzi səbəblərlə, kiçik anlaşmazlıqlarla boşanmağa qərar verirlər və bu, həqiqətən də narahatedici tendensiyaadır. Bunun bir səbəbi də mediadan, xüsusilə də xarici (əsasən türk) seriallardan gələn təsirlərdir. Serialar insanlarda həssaslıq yaradır, ailə münasibətlərinə real olmayan gözləntilər formalaşdırır və nəticədə cütlükler arasında dözümsüzlük artır. Digər tərəfdən, son illərdə qadın hüquqları ilə bağlı aparılan bəzi təbliğat işləri də bəzən düzgün aparılmadı - gender bərabərliyi adı altında qa-

Osman Gündüzdən banklara: "Bu soyğunçuluğu durdurun!"

Bank kartlarından sahiblərdən xəbərsiz pulların oğurlanması adi hala çevrildikcə, banklara inam da sarsılır. Bu işdə bankdakıların məlumatlı olub-olmaması da əhəmiyyətli deyil. Pullar banka etibar olunubsa, banklar da bu etibar, müştərilərini, nəticə etibarlı ilə gəlirlərini qorumaq üçün təhlükəsizlik sistemini mükəmməlləşdirməlidirlər.

Bir çox kart istifadəçiləri sual edirlər ki, axı bu necə ola bilər?! Cibində kart, əlinin altında telefon, şifrələr ağılında, heç kimlə bölüşməmişən... Amma bir də baxırsan ki, pul yoxdu! Qapını açıb kimse içəri girməyib, cibinə əl atan olmayıb, amma hesabın boşaldılıb. Bunu nə ilə izah edək? Möcüzə ilə? Cadugərliklə? Yoxsa bank sistemindeki görünməz şər şəbəsi ilə?

Mayın 23-25-i arasında nə baş verdiyini bilirsiniz? Gəlin sadalayaq: 4500, 2576, 1413, 698, 606, 574, 240, 239, 202, 150, 122, 100, 95, 90, 66, 57, 1200, 1000, 600, 500, 400, 300, 250, 200, 80, 78, 75, 56, 20 manat pul müxtəlif vətəndaşların kartlarından sadəcə buxarlanıb. Bu, artıq fırıldaq yox, bir soyğunçuluq mafiyasıdır. Əgər bu qədər insan eyni gündə, eyni metodla, eyni səssizlik içində soyulursa, burada təsadüf mümkündürmü?

İnformasiya texnologiyaları üzrə mütəxəssis Osman Gündüzün bu xüsusa dediklərini xatırlayaq. Mütəxəssis deyir ki, bu fırıldaqçılar tək deyillər. Onların arxasında bank sistemindeki "təmiz" kadrların silueti var.

Osman Gündüz açıq deyir: "Əgər vətəndaşın kartı, telefonu, kodu özündədirsə və pullar bir neçə dəqiqəyə yoxa çıxırsa, bu sistemin içində "qurd" var, həm də iştahlı qurd!"

Bəs vətəndaş nə etsin? Banklardan üz döndərib evin bir küncündə yataq altı pullarını saxlamağa qayıtsın? Baş verən bank soyğunçuluğu məhz bu realığı diqtə edir!

Maliyyə Nazirliyi, Mərkəzi Bank, Banklar Assosiasiyası hara baxır?! Vətəndaşın bank kartlarından oğurlanan pullarını ödəmək öhdəliyi bankların üzərinə qoyularsa, oğurluqlar davam edərmi?

İnsanlara deyilir ki, CVV kodunu paylaşma, OTP-ni vermə. Bunu 10 yaşlı uşaq da bilir. Problem bank sisteminde dəlik olmasıdır! Və o dəlikdən hər gün rahat şəkildə pullar oğurlanır. Bu soyğunçuluğu durdurmaq zamanıdır!

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

dın-kişi qarşılıqlıdır. Sanki "boşanandan sonra gözəlləşmişəm", ya da məşhur bir müğənni açıq deyir ki, "yoldaşım mənə xəyanət etmişdi, mən də ona xəyanətlə cavab verdim". Bu nə deməkdir? Belə nümunələri efrdə təbliğ etmək olmaz! Əksinə, efrlərdə nümunəvi, uğurlu ailələr təbliğ olunmalı, gənc ailələr üçün maarifləndirici, tərbiyəedici proqramlar hazırlanmalıdır. Bu ailələr öz təcrübələrini, tövsiyələrini bölüşməli, insanlara efrlərdə boşanma məşhurlar tərəfindən açıq-aşkar təbliğ olunmağa başladı. Məsələn, eməkdar artist efrdə deyir ki,

"boşanandan sonra gözəlləşmişəm", ya da məşhur bir müğənni açıq deyir ki, "yoldaşım mənə xəyanət etmişdi, mən də ona xəyanətlə cavab verdim". Bu nə deməkdir? Belə nümunələri efrdə təbliğ etmək olmaz! Əksinə, efrlərdə nümunəvi, uğurlu ailələr təbliğ olunmalı, gənc ailələr üçün maarifləndirici, tərbiyəedici proqramlar hazırlanmalıdır. Bu ailələr öz təcrübələrini, tövsiyələrini bölüşməli, insanlara efrlərdə boşanma məşhurlar tərəfindən açıq-aşkar təbliğ olunmağa başladı. Məsələn, eməkdar artist efrdə deyir ki,

□ **Xəlilə GƏRAY,**
"Yeni Məşavət"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 91 (8701) 27 may 2025

Qaraciyəri piylənmədən qoruyan içki

"Orta dərəcədə qəhvə qəbulu qaraciyərin sağlamlığına müsbət təsir edir və qaraciyərin piylənmə riskini azaldır". Bunu amerikalı dietoloq Kelsi Mur "WellnessPulse" nəşrinə müsahibəsində deyib. Ekspertin sözlərinə görə, qaraciyər orqanizmdə əsas rol oynayır, qanın süzülməsinə, qida maddələrinin emalına və saxlanmasına, zərərli birləşmələrin, o cümlədən spirt və narkotiklərin çıxarılmasına cavabdehdir. Xroniki xəstəliklərin qarşısını almaq üçün onun sağlamlığının qorunması vacibdir. Mur diqqətə çatdırıb ki, çoxsaylı tədqiqatlar qəhvə qəbulu ilə qaraciyərin alkoqolsuz piylənməsi xəstəliyinin inkişafı riskinin azalması arasında əlaqə olduğunu göstərir: "Bu xəstəlik əsasən tərkibində doymuş yağların çox olduğu qidaların uzun müddət istehlakı səbəbindən inkişaf edir".

Dietoloq əlavə edib ki, qəhvə qaraciyərin fibrozuna qarşı qoruyucu təsir göstərə bilər.

İnsanı daha gənc göstərən vitamin açıqlandı

Alimlər müəyyən ediblər ki, D vitamini qəbulu bioloji qocalmanı azı üç il longidə və insanı daha gənc göstərə bilər. Tədqiqat "American Journal of Clinical Nutrition" jurnalında dərc olunub. Corciya Tibb Kollecinin mütəxəssisləri tərəfindən aparılan araşdırmada 25 mindən çox insan iştirak edib. 1054 iştirakçıdan ibarət alt qrupda D3 vitamininin orqanizmə təsiri öyrənilib. Məlum olub ki, vitamin qəbul edənlərin orqanizmində hüceyrələr gec qocalır.

Bildirilir ki, D vitamini immunitet və sümüklər üçün faydalı olsa da, onun depressiya və virus infeksiyalarına (məsələn, COVID-19-a) təsiri hələ sübut olunmayıb. Alimlər yüksək dozada D vitamini qəbul etməzdən əvvəl həkimə müraciət etməyi məsləhət görürlər.

Alimlər ömrü 24 il uzada bilən 8 vərdisi açıqlayıb

İnsanın həyat tərzinin onun ömrünə təsir edir. Amerika Qidalanma Cəmiyyətinin araşdırması uzunömürlüklə əlaqəli vərdisləri müəyyən edib.

Milli.Az xəbər verir ki, alimlərin fikrincə, səkkiz vərdiş kişilərin ömrünü 24 il, qadınları isə 21 il uzada bilər. Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, belə nəticələrə nail olmaq üçün 40 yaşdan gec

olmayaraq iş rejimini dəyişmək lazımdır.

Ömrü uzadan vərdişlər:

- Opioidlərdən sui-istifadə etməyin;
- Siqaretdən, o cümlədən elektron siqaretdən imtina edin;
- Alkoqol istehlakını minimuma endirmək;
- Stressi idarə etməyi öyrə-

90 yaşlı britaniyalı kişi torpağın altından 2000 illik xəzinə tapdı

1-ci əsrində Britaniya adalarının Roma İmperiyası tərəfindən fəthindən əvvəl İngiltərənin cənubundakı ərazilərdə məskunlaşan Kelt qəbiləsi olub. Mayın 29-da nadir xəzinə hərəracı çıxarılacaq. Təşkilatçılar bu arxeoloji tapıntıya görə ən azı 20 min funt sterlinq (təxminən 46 min manat) qazanmağı düşünlər.

Londonda evdəki divar rəsmləri ailəyə sərvət qazandırdı

lif quşların təsvirindən ibarət kolleksiya hərəracda 780 min funt sterlinqə (təxminən 1.8 milyon manata) satılıb.

nin;

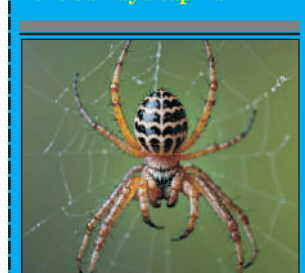
Ətraflı

- Müsbət sosial münasibətlərə malik olmaq;
- Düzgün yeyin;
- Kifayət qədər yuxu alın;
- Müntəzəm olaraq məşq edin.

Okeanın dibindən 140 min illik şəhər üzə çıxdı

Elm adamları İndoneziya sahillərində su altında qalmış 140 min illik batmış şəhəri kəşf ediblər. Bu barədə "Daily Mail" məlumat yayıb. Şəhərin qalıqları arasından qədim insanın əcdadı olan Homo erectusun kəllə sümüyü tapılıb.

Alimlərdən uğurlu sınaq: hörümçəklərin genləri dəyişdirildi

Bayrovt Universitetinin (Almaniya) tədqiqatçıları CRISPR gəndəyişmə sistemini ilk dəfə hörümçəklər üzərində sınaqdan keçiriblər. Təcrübə uğurlu olub. Məlumatla görə, genləri dəyişdirilmiş hörümçəklər artıq parlaq qırmızı tor hörə bilirlər. Qeyd edək ki, "CRISPR-Cas9" insan genomunu öyrənməyə və nadir xəstəlikləri effektiv müalicə etməyə imkan verən innovativ gəndəyişmə sistemidir. Onun köməyi ilə bitki və heyvanların genomunu dəyişmək mümkündür.

Bunları bilirsinizmi?

- * Bir cüt milçəyin yalnız aprel-may aylarında buraxdıqları yumurtaların hamısından bala çıxsaydı, dünyanı 14 metr qalınlığında milçək təbəqəsi örtərdi.
- * Dünya əhalisinin 50%-nin telefonla heç danışmadığını bilirdinizmi?
- * Əgər siz 1 saat müddətində qulaqcıqla nəyəsə qulaq assanız, bu zaman qulağınızda bakteriyaların sayı 70% artmış olacaq.
- * Yataqdan düşərək ölmə ehtimalının iki milyonda bir olduğunu bilirdinizmi?
- * Bir insandakı ümumi damar uzunluğu 150 min kilometrdir. Başqa cür desək, bu dünya ilə Günəş arasındakı məsafənin 150 milyon km-nə bərabərdir.
- * Fənərbaxçanın basketbolçusu Kunter 1988-ci ildə Hilalspor ilə qarşılaşmada topladığı 153 xalla dünya rekordu qırıb. O, ilk yarıda topladığı 81 xalla adını tarixə yazdırı bilib.
- * Kişiləri ildırım vurmaları ehtimalı qadınlara görə 6 qat daha çoxdur.
- * Bir okeanın ən dərin yerində, dəmir bir topun dibə çökməsi bir saatdan çox vaxt alır.
- * Bu günə qədər yaşamış ən ağır adam 635 kiloya sahib olan vaşingtonlu Jon Brover Minnochdur.
- * Məşhur bəstəkar Beethoven özünün son əsərini kar olduqdan sonra bəstələyib.
- * Çaxmağın kibritdən əvvəl yarandığını bilirdinizmi?

TikTok-da kişilər arasında yeni trendlə bağlı həyəcan təbili

Dünya üzrə sosial şəbəkələrdə kişilər arasında kirpik kəsənmək trendə çevrilib. Lakin mütəxəssislər bu trendi təhlükəli sayaraq, onun göz sağlamlığı üçün böyük risklər daşdığı barədə xəbərdarlıq edirlər. Bu dərin TikTok platformasında populyarlaşdığı bildirilir. Qeyd edilir ki, kişilər uzun kirpiklərini "qadınsayağı" hesab edərək onları kəsirlər. Bu məqsədlə bir çox ölkədə kişi istifadəçilər paylaşdıqları videoda kirpiklərini qayçı və ya digər tərəş alətləri ilə kəsirlər. Mütəxəssislər kirpiklərin gözləri yağış sularından və tozdan qoruduğu və bu trendin göz infeksiyalarına səbəb ola biləcəyi barədə xəbərdarlıq ediblər: "Kirpikləri qırmaq narahatlığa, qıcıqlanmaya və göz zədələnməsinə səbəb ola bilər".

Psixiatr stresin gizli əlamətlərini açdı

Stressin gizli əlamətlərini qayçımaq asan ola bilər, lakin psixi sağlamlığınızı qorumaq üçün onları tanımaq vacibdir.

Milli.Az xəbər verir ki, Hyustondakı Baylor Tibb Kollecinde icma psixiatriyasının direktoru Asim Şah belə deyir.

"Stressin görünən simptomları olduqca açıqdır - əsəbiyyət, qəzəb, səbirsizlik, əzələ gərginliyi. Belə əlamətlər ailə üzvləri, dostlar və həmkarlar tərəfindən fərq edilə bilər.

Stressin səssiz simptomları insanların həyata marağının itirilməsinə əhatə edə bilər. Bir zamanlar həzz aldıkları şeyləri etməyi dayandırır. Onlar narahat, əsəbi və ya qorxacaqlar və əvvəllər etdikləri şeyləri etməkdən çəkincəklər, çünki bu, onları sıxır".

Psixiatr həmçinin stressin digər gizli simptomları kimi kilo itkisi və ya artım, qəsdən saç dartma və ya dırnaq yemələri sadalayır.

Asim Şah stressin öhdəsindən gəlmək üçün ilk növbədə fiziki fəaliyyət və istirahət texnikalarından başlamağı tövsiyə edir.

Meditasiya, dərin nəfəs məşqləri və ya ailənin və dostlarınızla vaxt keçirə bilərsiniz. Fiziki fəaliyyət üçün gəzintiye çıxın, sevdiniz idmanla məşğul olun və ya yoxa və ya tai chi ilə məşğul olun.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.